

Тхьаклушынэ Аслъан УФ-м и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъо хэлэжъагъ

УФ-м и Къэралыгъо Советрэ Урысыем исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ епхыгъэ мониторингмкIэ УФ-м и Президент дэжъ Комиссиеу шызэхэщажэмрэ зэдырIэгъэ зэхэсыгъом Адыгеим и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан тыгъуасэ хэлэжъагъ. Кремлым шыкIогъэ Iофтхьабзэм тхьамэтагъор шызэрихъагъ УФ-м и Президентэу Владимир Путиным.

Хэгъэгум исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ ехыплэгъэ Указхэу Президентым къыдигъэкIыгъэхэр гъэцэкIагъэ хъунхэмкIэ Iофтхьабзэхэр зэрэзэшIуахыштхэр ары зэлукIэм Iофыгъо шхьалэу зыщытегушыIагъэхэр. Гушылэм пае, гъэсэныгъэм, унэ-коммунальнэ секторым, лъэпкъ экономикэм шIуагъэу къытырэм зегъэлэтыгъэным атегушыIагъэх.

— 2012-рэ илъэсым къыдагъэкIыгъэ Указхэм ягъэцэкIэн епхыгъэ IофшIэным шьолпырхэр зэкIэ чанэу Iуажьагъэхэу пIон плъэкIыштэп. АщкIэ объективнэ лъапсэхэри щылэх, ау Iэпэдэлэлыныгъэхэри, хэукъоныгъэхэри зыщашыгъэхэр щылэх. ЗэкIэми сьалэу къэсIуагъэхэм чыплэхэм аналэ нахь ащатырагъэтынэу. Чыплэхэу а Указхэм къахэзгъэщыгъэхэм ялбытыгъэу федеральнэ, шьолпыр ыкIи муниципальнэ лъэныкъо пстэуми пшъэдэкIыжырэ зэдэгъэштэныгъэрэ ахэлъэу Iоф зэдашIэн фае, — зэлукIэм иублэгъум къыщыIуагъ Президентэу Путиным.

Къэралыгъом ипащэ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, узшыпсэужьын умылгъэкIышт унэхэм цыфхэр къачIэгъэкIыжыгъэнхэм ыльэныкъокIэ Iофхэм язытэт пстэуми анахь дэу щыт. 2012-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м ехьулэу зэрагъэунэфыгъэмкIэ, зэхэтэкъоным нэсыгъэ унэхэм ачIэсхэр 2017-рэ илъэсым Iоныгъом и 1-м нэс къачIэгъэкIыжыгъэнхэ фае. Президентым зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, 2013-рэ илъэсымкIэ планыр пстэумкIи проценти 4 нылэп зэрагъэцэкIагъэр — агъэнэфэгъэгъэ нэбгырэ мин 42-м щыщэу нэбгырэ минрэ ныкьорэм ехьу нылэп агъэкъыгъэр.

— Ащ фэдэ унэжъхэу зэхэкъутэным нэсыгъэхэм цыфхэр къачIэгъэ-

къыжыгъэнхэм илоф зэкIэлъыкIокIэ гъэнфагъэ илэу Адыгеим щэкIо: республикэ программэхэм ателытагъэу 2011 — 2013-рэ илъэсхэм къакоцI цыфхэр зычIэсыгъэ ащ фэдэ унэжъхэм ащыщэу квадратнэ метрэ мин 9,3-рэ фэдиз зэхакъутагъ, нэбгырэ 660-м ехьумэ псэукIэ амалэу ялэхэр нахьышIу афашыгъэх, — зэлукIэм икIэлуххэм къатегушыIэзэ хигъэунэфыкIыгъ Адыгеим и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан.

НепэкIэ республикэм щаухэсыгъ 2013 — 2017-рэ илъэсхэм ателытэгъэ программэу «Зэхэтэкъоным нэсыгъэ унэхэм цыфхэр къачIэщыжыгъэнхэр» зыфиIорэр. Мы программэм къыделъытэ квадратнэ метрэ мин 12 фэдиз зыубытырэ ащ фэдэ унэхэм нэбгырэ 891-рэ къачIэгъэкIыгъэныр. Сомэ миллион 280-м ехьу пстэумкIи ащ пэлухъащт. Унэ-коммунальнэ хъызмэтым реформэхэр цыпхырыщыгъэнхэмкIэ зишIуагъэ къэкIорэ Фондым 2013-рэ илъэсым а IофшIэным мылкъу Iэпылэгъу ритынымкIэ лъэлэу тхылъым дыригъэштагъ. Цыфхэм ягъэкощын сомэ миллион 110-м ехьу пэлугъэхъащт. Ащ нэмыкIэу нэмыкI къэкIуапIэхэр къызфагъэфедэхэзэ етIани сомэ миллион 11,5-рэ а пшъэрылым пэлугъэхъащт.

Владимир Путиным къылэтыгъэ Iофыгъохэм зыкIэ ащыщ сабыибэ зэрыс унагъохэм псэукIэ амалэу ялэхэр нахьышIу шыгъэнхэр, ащ хэхъэ псэуплэхэр ащашынкхэу чыгу Iаххэр къафыхэгъэ-кIыгъэнхэр.

изэхэсыгъо хэлэжъагъ

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Джащ фэдэу гъэсэныгъэм ыльэныкъокIэ пшъэрылэу щытхэми ашхъашыгу къырахыгъ: кIэлэгъаджэхэм лэжъапкIэр зэрищыкIагъэм тетэу аратыным пае бюджетми зэхэкIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэ фае.

Адыгеим а лъэныкъомкIи гъэхъэгъэшIухэр илэх.

— 2013-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кIэлэгъаджэхэмрэ шIэныгъэлэжъхэмрэ лэжъапкIэ ятыгъэным тегъэпсыхъагъэу сомэ миллион 246,8-рэ къыщыдалытагъ. Ащ нэмыкIэу Адыгэ Республикэм 2013-рэ илъэсымкIэ ибюджет федеральнэ бюджетым къыкIынышъ дотации фэдэу мылкъу Iэпылэгъу тедзэ къылэкIэхъащт, бюджетым епхыгъэу Iоф зышIэхэрэм ялэжъапкIэ зыкьегъэлэтыгъэным пае хъарджхэм ахагъэхъанэу сомэ миллион 131,8-рэ ар мэхъу, — хигъэунэфыкIыгъ республикэм и Лышхъхъу журналистхэр зыдэгущыIэхэм.

Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ учредженихэу гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотыхэрэм яIофшIэн нахьышIоу зэхэщэгъэным, джащ фэдэу штатхэм ялыгъын пэлугъахъэрэр нахь гъэтэрззыгъэным апае республикэм Iофтхьабзэ гъэнэфагъэхэр шызэшIуахыгъэх. Ащ къыхэкIэу 2013-рэ илъэсым сомэ миллион 20,9-рэ фэдиз джыри къыхагъэкIын алъэкIыгъ. Пчыхъэ еджаплэхэр очнэ-заочнэ егъэджэным фытегъэпсыхъэгъэнхэмкIэ, джащ фэдэу профобразованием иучрежденихэмрэ шIэныгъэлэжъ организацие-

хэмрэ ащылажъэхэрэм япхыгъэ Iофтхьабзэ гъэнэфагъэхэр зэшIуахых.

Владимир Путиным анахъэу аналэ зытыригъэтыгъэхэм ащыщ сабыйхэм кIэлэцIыкIу Iыгыплэхэм чыплэ ащягъэгъотыгъэным иIофыгъо. Ащ нэфэшъхъафэу мэлъыпфэгъум и 1-м къыщегъэжъагъэу зэкIэ муниципалитетхэр къэбар системэ зыкIым тыхъанхэ зэрэфаер.

— Адыгеим электроннэ чэзыум изэхэщэнкIэ IофшIэныр графикым диштэу щэкIо, — хигъэунэфыкIыгъ Тхьаклушынэ Аслъан.

КIэлэцIыкIу Iыгыплэхэм зягъэушъом-бгъугъэнымкIэ IофшIэныр лъэкIуатэ, кIэлэцIыкIу Iыгыплэхэу агъэцэкIэжъхэрэм, зэтрагъэпсыхъажъхэрэм, джащ фэдэу кIэу ашIыхэрэм яшIуагъэкIэ мы илъэсым республикэм кIэлэцIыкIухэм апае чыплэ 1365-рэ илэ хъушт. Тыгъэгъазэм и 20-м ехьулэу чыплэ 1241-рэ щыл. Илъэсыр къызихъагъэм къыщыублагъэу чэзыум хэт ятфэнэрэ сабый пэпчъ кIэлэцIыкIу Iыгыплэм кIуагъэ.

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Советрэ зигугъу къэтшыгъэ Комиссиеу Президентым дэжъ шызэхэщажэмрэ зэдырIэгъэ зэхэсыгъом джыри Iофыгъо заулэмэ щатегушыIагъэх. Ахэм ащыщых бизнесым ыльэныкъокIэ Iоф зышIэштхэр гъэхъазырыгъэнхэр, Урысыем иэкономикэ шIуагъэу къытырэм зыкьегъэлэтыгъэныр, индустриальнэ ыкIи технопаркхэм, джащ фэдэу бизнес-инкубаторхэм яинфраструктурэ изэхэщэнкIэ фэгъэкIотэныгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэр.

Адыгеим и Лышхъхъу УФ-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Дмитрий Ливановым IукIагъ

Гъэсэныгъэм изигъо Iофыгъо заулэмэ лъэныкъохэр атегушыIагъэх. Гушылэм пае, зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр зэхэщэхэ зыхьукIэ уплъэкIунхэр нахь агъэлъэшынкхэ зэрэфаер хагъэунэфыкIыгъ. Гъатхэм зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр атыхэ зыхьукIэ аттестациер зэрэзэхашэрэм видеоамалхэмкIэ нахь лъэшэу гъунэ лъафышт, ушэтынхэр зыщыкIорэ чыплэхэм металлорамкэхэмрэ металлдетекторхэмрэ ащагъэфедэштх, ушэтынхэм алыпIэхэрэм япчъагъэ хагъэхъошт, федеральнэ инспекторхэри ахэм ахагъэхъащтых. А Iофтхьабзэхэр зэкIэ зытегъэпсыхъагъэ-

Адыгеим и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан Москва щылэзэ, тыгъэгъазэм и 23-м Урысыем гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Дмитрий Ливановым IукIагъ. Федеральнэ министрэм игуадзэу Марат Камболоври зэлукIэгъум хэлэжъагъ.

хэр зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр зэхэщэхэ зыхьукIэ хэукъоныгъэхэр нахь макIэу ашIынхэр ары.

Тхьаклушынэ Аслъан министрэм къызэрэфиIотагъэмкIэ, зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэм язэхэщэн фэгъэзэгъэ ведомствэ купыр Адыгеим шызэхэщажэ. Адыгэ Республикэм икIэлэ-

егъаджэхэмрэ гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ Министерствэм иIофышIэхэмрэ анэмыкIэу хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм ащылажъэхэрэри ахэм ахэтых.

Дмитрий Ливановымрэ Тхьаклушынэ Аслъанрэ гурыт еджаплэхэм кIэлэхэу сочинениехэр зэрэащатхыгъэхэм къыфэгъэзэжыгъэн фаеу къаIуагъ. Зэ-

тыгъо къэралыгъо ушэтынхэм якIэлуххэм адакIоу ащ фэдэ сочинениехэмкIэ къахыгъэхэри апшъэрэ еджаплэхэм ачIахъэхэ зыхьукIэ къыдалытэштых.

Дмитрий Ливановым апшъэрэ еджаплэхэм гъэсэныгъэу ащарагъэгъотырэм иIофыгъуи къылэтыгъ. Ащ епхыгъэу Тхьаклушынэ Аслъан къызэриIуагъэмкIэ, непэкIэ Адыгеим къэралыгъо апшъэрэ еджаплитумэ Iоф щашIэ. Урысыем гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ ышIыгъэгъэ уплъэкIунхэм нафэ къашыгъэ апшъэрэ еджаплитуми шIуагъэ къатэу Iоф зэрашIэрэр.

Зеклоным хэхъоныгъэхэр ышынхэм фэгъэхьыгъагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхаклушынэ Аслъан зеклонимкӀэ Федеральнэ агентствэм ипашцэу Александр Радковым мы мафэхэм ӀукӀагъ. Ӏофтхъабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрӀу Къумпыл Муратрэ муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрацие ипашцэу Александр Наролинымрэ. Туризмэм хэхъоныгъэхэр ышынхэм фэгъэхьыгъэ Урысые методическэ зэхэсыгъоу Адыгеим шыкӀуагъэм зэфэхьысыжьхъу фэхьыгъэхэм, мы лъэныкъомкӀэ Адыгеим ӀэклӀэлъ амалхэр гъэфедэгъэнхэм фэшӀ шӀэгъэн фаехэм ахэр атегушылагъэх.

Урысыем ирегион 43-мэ къарыкӀыгъэ лӀыкӀохэр зыхэлэжьыгъэ методическэ зэхэсыгъом изэхэщӀнкӀэ зишӀуагъэ къэкӀогъэ республикэм ипашцэхэм зерафэзэр А. Радковым къылуагъ. Адыгеим чӀыплӀэ дэхабэ зӀрилэр, инфраструктурэм изетгъэпсыхъан къэралыгъо ыкӀи унэе инвестициехэр нахьыбзэ зыхаплхъэхӀкӀэ тикъэралыгъо имызакъоу, ӀэклӀым и ащӀлэ зыгъэпсыфӀплӀэ анахь дэгъухэм регионьы ащӀш хъун зӀрилӀэкӀыштыр, ащӀкӀэ ищыкӀагъэр зӀклӀэ зӀрилэр, ичӀыопс зӀрӀдахэр, экологием ылъэныкъокӀэ зӀрӀэкъабзэр къыхигъэщыгъэх.

— Мы лъэныкъомкӀэ республикэм ӀэпыӀэгъу тыфэхъуным тыфэхъазыр. Зеклоным хэхъоныгъэхэр ышынхэм фӀлорышӀэрэ программӀу 2011-рӀэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Ӏофтхъабзэм Адыгеир хӀэгъэхъэнымы мы уахътэм тыхӀплӀэ. ЗыгъэпсыфӀплӀу «ЛӀгъо Накъэ» дакӀоу, МыекъопӀэ районым

икъушхъэхэм ащӀлэ нэмыкӀ зеклон кластерхэм хэхъоныгъэхэр ашынхэм фэшӀ РостуризмӀмрӀэ АР-м и ПравительствӀэрэ зӀзэгъыныгъэ гъэнэфагъэхэр зӀдӀтшынхэ гухӀэлти, — къылуагъ федеральнэ агентствэм ипашцэ.

Адыгеим зыщыгъэпсыфӀнӀу къӀклӀорӀэ цыфхэм япчъагъэ илъэс къэс зӀрӀдахьорӀэр, инфраструктурӀэр нахь зетегъэпсыхъагъэ зӀрӀэхьорӀэр АР-м и Лышхъхъи къыхигъэщыгъ.

— Республикэм икъушхъэхэм зӀ нэмылӀэми ащӀлагъэм ыужкӀи къегъэзӀжы, сыда плӀомӀэ мы чӀыплӀэм цырӀэхьат, жьыр цыкъабз, зыщыгъэпсыфӀн плӀомӀэ фӀдӀэ цыӀӀ. Ау анахь баиныгъэ шхъалӀу тӀлӀэр Адыгеим лъӀпкъ ыкӀи дин зӀгурылӀоныгъэ зӀрилӀыр, ащ фӀдӀэ зӀфӀшытыкӀлӀхэр тӀцӀыфхэм зӀрагъӀлапӀэрӀэр ары, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан.

Зеклоным республикэм зыщӀушъомбгъуным мӀэхъанӀшхо

зӀрилэр АР-м и Лышхъхъи къыхигъэщыгъ. ПроектӀу «ЛӀгъо-накъэр» цыӀэныгъэм цыпхырышыгъэ зыхьукӀэ, нӀбгырӀэ мин 20 фӀдизмӀэ Ӏофтхъабз чӀыплӀэхэр зӀрагъотыштыр, тикъушхъэхэм защыгъэпсыфӀхэрӀэм япчъагъэ илъэсым къыкӀоцӀ миллионрӀэ ныкӀорӀэм кӀэхъан зӀрилӀӀэкӀыштыр, а зӀклӀэри зӀшӀохыгъэ хъуным амалӀу ялӀэр зӀрӀрахьылӀӀштыр Адыгеим и Лышхъхъи къыкӀигъэщыгъ.

Джащ фӀдӀу мӀэхъанӀшхо зилӀэ Ӏофыгъоу лъэныкъохэр зытегушылагъэхэр ӀэклӀыб къэралыгъохэм опытӀу алӀклӀыыр къызфагъэфӀдӀзӀ зеклоным ипсӀуалъэхэм Ӏофт ащӀзышӀӀшт кадӀрӀхэр гъэхъазыргъэнхэр ары.

Дунаим анахь цыӀзлӀашӀлӀэрэ зыгъэпсыфӀплӀэ чӀыплӀэхэм ячӀыопс изытет пшӀтӀмӀ, Адыгеир ахэм анахь мыдӀэгъумӀэ, зыкӀи зӀратемыкӀырӀэр Тхаклушынэ Аслъани, Александр Радковыми къылуагъ. Мы отраслӀэм хэхъоныгъэхэр ышынхэм пае аужырӀэ илъэсхэм республикэм ипашцэхэм зӀшӀуахыгъэр макӀп: туризмӀэм ипсӀуалъэхэм якӀлӀрӀэ гъогухэр, ахэр зӀзыпхырӀэ лъӀэмыджхэр ашыгъэх, инфраструктурӀэр зӀтырагъӀпсыхъэ. НэмыкӀ гухӀэлӀу цыӀлӀхэр гъӀцӀкӀагъэхэ зыхьукӀэ, дунӀэ шапхъэхэм адитӀэр зыгъэпсыфӀплӀэ чӀыплӀэ Адыгеим илӀэ зӀрӀэхьыштыр щӀц хӀэлӀӀ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Премьер-министрӀэм зӀлукӀэр зӀрищӀагъ

Адыгеим и Премьер-министрӀу Къумпыл Мурат тыгъэгъазэм и 23-м цыӀлӀгъэ зэхэсыгъор зӀрищӀагъ ыкӀи отраслӀэхэм яминистрӀэхэм ядокладхэм ядӀлугъ. ИлъэсыкӀэ мӀэфӀкӀхъу къэблагъэхэрӀэм, ермӀлыкхэм язӀэхӀӀӀӀ, пшӀӀерылъыбӀэ зыгъӀцӀклӀэр гупчӀэхэм якӀутӀмакӀлӀэхэм якӀызӀлӀухын, министрӀэхэм я Кабинет Ӏофт зӀришӀӀшт планым япхыгъэ Ӏофыгъохэм атегушылагъэх.

Къумпыл Мурат пшӀӀерылъ афӀшылъ гъӀцӀклӀкӀо хабзӀэм икӀулыкхъухэм Ӏофт зӀрашӀагъэм икӀлӀуххэмкӀэ Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхаклушынэ Аслъан иотчет ипроект къагъэхъазыр зыхьукӀэ 2013-рӀэ илъэсымкӀэ зӀклӀэ къӀбархэр икӀоу къыдалытӀэнхъу. Адыгэ Республикэм и Лышхъхъи инвестициехэмкӀэ итхыгъэ икӀгъэхъазырын фӀгъэхьыгъэ пшӀӀерылъхэр афӀшылъгъэх. КъӀбархэр объектывнӀу цытӀынхэ, ведомствӀэхэм ӀофтӀу ашӀлӀэр ахэм икӀоу къащыгъӀлӀгъогъэн зӀрӀфаем ыналӀ тыраригъӀдзагъ.

Премьер-министрӀэм къызӀрӀафӀлотагъэмкӀэ, «гъогъ картӀэм» дишӀтӀу илъэсыр имыкӀызӀ пшӀӀерылъыбӀэ зыгъӀцӀклӀэр гупчӀэхэм якӀутӀмахэр къалӀу МыекъуапӀэ, поселкӀэхъу ЯблоновскӀэм, ТульскӀэм, ИнӀэм, КаменноостскӀэм, станицӀу ХанскӀэм къащызӀлуахынхъу рахъухъэ. Къумпыл Мурат зӀлукӀлӀм хӀэлӀажӀэхэрӀэм къаджагъ къэралыгъо, муниципальнэ фӀло-фашӀлӀхэр зыгъӀцӀклӀэр гупчӀэхэм яӀофтӀлӀн нахьышӀоу зӀхӀӀӀӀӀ.

— ПшӀӀерылъыбӀэ зӀшӀозыхырӀэ гупчӀэхэм шӀуагъу къатырӀэм фӀдӀэ пчъагъӀкӀэ зыкӀилӀтын фӀае. Адыгеим и Лышхъхъу Тхаклушынэ Аслъан мы Ӏофыгъом

ренӀу ыналӀ тырегъӀы. Ащ фӀдӀэ гупчӀэхэм яӀофтӀлӀн зӀрӀзӀхӀащӀэрӀэмкӀэ ӀофыгъуабӀэ къӀуцу. Ахэр яшӀыпкъу цыфхэм аделӀӀнхэ фӀае, къопхъэ тын-Ӏыхьыныр ахэм ащагъэфедахэ хъуштыр. ФӀло-фашӀлӀхъу ащ фӀдӀэ гупчӀэхэм агъӀцӀклӀэрӀ нахьыбӀэ шӀыгъэн фӀае, — хигъӀунӀафӀкӀыгъ Премьер-министрӀэм.

МӀэфӀкӀ мафӀэхэм республикэм игъогухэм, анахъу икӀушхъӀлӀэ чӀыплӀэхэм, ащӀыщынӀгъончӀэнымыкӀэ апӀрӀэ чӀэзыоу зӀшӀохыгъэн фӀе пшӀӀерылъхэр Премьер-министрӀэм къафигъӀуцугъэх. Гъомылапхъэхэм ауасӀэ пӀутын зӀрӀфаем, илъэсыкӀэ ермӀлыккыр тыгъэгъазэм и 28-м зӀхӀащӀэ зыхьукӀэ гъомылапхъэхэр къӀзыхьыжьыхэрӀ ащ къыхгъӀлӀжыгъӀӀнхэ зӀрӀфаем аналӀ тыраригъӀдзагъ.

Джащ фӀдӀу зӀлукӀлӀм хӀэлӀажӀагъэхэр зӀтыгъо къэралыгъо ушӀӀтынхэм язӀхӀӀӀӀ, республикэм иколлӀджхэм ащӀлӀӀхэрӀ кадӀрӀэхэм якӀгъэхъазырын, гъӀсӀэныгъэм ылъэныкъокӀэ отраслӀэ къэралыгъо заказым изӀхӀгъӀуцон япхыгъэ Ӏофыгъохэм атегушылагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъи ипресс-къулыкху

ИлъэсыкӀэ елкӀэр къызӀлӀуахыгъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъи ишӀушӀэ илъэсыкӀэ ӀофтхъабзӀу тиреспубликӀэ икӀлӀӀцӀыкӀлӀухэм афӀзӀхӀащӀэрӀэр АР-м и Къэралыгъо филармоние тыгъуасӀэ къыщызӀлуахыгъ.

ӀофтхъабзӀэм изӀхӀӀӀӀ зӀшӀозыхыгъэр Адыгэ Республикэм ныбжьыкӀэ ӀофтхэмкӀэ и Комитет. Ащ къызӀрӀэщытӀауагъэмкӀэ, илъэсыкӀэ елкӀэм, пстӀумкӀи кӀлӀӀцӀыкӀлӀу 1500-рӀэ фӀдиз къӀекӀолӀӀшт.

ИлъэсыкӀэ ӀофтхъабзӀэр рамыгъажьӀзӀ, творческӀэ коллективхэм кӀлӀӀцӀыкӀлӀухэр агъӀджӀгъуагъ, орӀджӀэр, усӀэ цыкӀлӀухэр къарагъӀуагъэх. Мы мафӀэм ТеуцожӀэ, КошхъӀблӀэ, КрасногвардейскӀэ ыкӀи ТӀхъутӀэмыкӀо районхэм къарыкӀыгъэ кӀлӀӀцӀыкӀлӀухэр арых зӀхӀахъэм къырацӀлагъэхэр.

АР-м ныбжьыкӀэ ӀофтхэмкӀэ и Комитет ипашцӀэ игуадзӀу Татьяна Самонинам зӀхӀахъэр къызӀлӀуихыгъ. Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхаклушынэ Аслъан ыцӀкӀэ илъэсыкӀэ мафӀэ тежӀанхъу, псауныгъэ пӀгъэ ялӀӀнӀу, еджӀэгъӀшхо хъунхъу къафӀлӀӀуагъ. НӀужым кӀлӀӀцӀыкӀлӀухэр спектаклым ашӀогъӀшӀӀгъонӀу еплӀыгъэх. ЛыжӀ ЩтыргъукӀымрӀэ Ос ПшъӀӀӀӀмрӀэ ӀофтхъабзӀэм къӀекӀолагъэхэр агъӀӀцӀыгъэх, ӀӀшӀу-ӀушӀлӀухэр зыдӀлӀ къӀмланхэр аратыгъэх.

ИлъэсыкӀлӀэм ихгъӀӀунӀафӀкӀын фӀгъэхьыгъэ шӀушӀӀэ ӀофтхъабзӀхэр мӀфӀищӀӀкӀоштыр. Республикэм икӀалӀэхэм ыкӀи ирайонхэм къарыкӀыштыр кӀлӀӀцӀыкӀлӀухэм ИлъэсыкӀлӀэмкӀэ афӀгъушӀоштыр.

ПӀАТӀЫКЪО Анет.
СурӀтхэр ӀӀшынӀэ Аслъан къытырихыгъэх.

ИеплъыкӀэ къыриӀотыкӀыгъ

Тыгъэгъазэм и 12-м УФ-м и ПрезидентӀу Владимир Путиным Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗӀлукӀэ илъэс къӀэс фигъэхьырӀэ ДжӀӀпсальӀэм къызӀщеджӀгъэ зӀхӀахъэм Адыгеим ылъэныкъокӀэ хӀэлӀажьыгъэ лӀыкӀо купӀу АР-м и Лышхъхъу Тхаклушынэ Аслъан зипӀцагъэм хътыгъ АР-и и Къэралыгъо Совет — ХасӀэм и ТхъаматӀу Владимир НарожнӀэр. Анахь шхъӀалӀхъу республикэм къынӀэсынхъу, ежъхэм Ӏофт зыдашӀлӀн фаеу ылъытӀхэрӀ ащ нӀужым къыхигъэщыгъэх.

— Владимир Путиным къышылъгъэ ДжӀӀпсальӀэм, зӀрихӀабзӀу, лъэныкъо пстӀури къызӀлӀыригъӀубытыгъ, пшӀӀерылъ гъӀнӀэфагъэхэр къыгъӀуцугъэх, ахэр шӀокӀ имылӀу дгъӀцӀклӀӀнхэ фӀае, — къылуагъ ащ. — ГушӀылӀм пае, субъектхэм чӀыплӀэ зыгъӀлорышӀлӀажьыплӀэхэм ясистемӀэ нахьыбӀу Ӏофт дашӀлӀн фаеу ылъытагъ. ЧӀыплӀэ зыгъӀлорышӀлӀажьыплӀэхэм афӀгъэхьыгъэ федеральнэ хӀӀзӀгъӀуцугъэм республикэм хэхъоныгъэ егъӀшӀыгъэнымыкӀэ шӀуагъэ къызӀритыгъэм уехьырӀэхьышӀэжынынӀу цытӀӀ. АрышӀ, тапӀкӀи лъӀӀшӀу Ӏофт зыдӀтшӀлӀн фӀе лъэныкъоу цыт.

Парламентым и ТхъаматӀэ къыхигъэщыгъэхэм ащӀыщыцӀ этническӀэ зӀфӀшытыкӀлӀэхэм, миграцием Ӏофыгъохэм афӀгъэхьыгъэу Президентым къылуагъэхэр. ЛъӀпкъ зӀфӀшӀхъафӀыбӀэ зӀрыс ыкӀи ӀэклӀыб къэралыгъохэм къарыкӀыгъу

цыфӀыбӀэ къызӀӀолӀэр республикэм ахэр къызӀрӀӀӀӀӀхэрӀэм щӀц хӀэлӀӀ. Къэралыгъо Советым —ХасӀэм и ТхъаматӀэ ар кӀигъӀтхыгъ. ЛъӀпкъ зӀпӀуцужьыным кӀӀцӀакӀо фӀэхъухэрӀэм апӀшӀуекӀогъӀныр пстӀуэми зӀдытиӀофтӀу ащ зӀрилӀытӀэрӀэр къылуагъ. Урысые Федерацием и Президент и ДжӀӀпсальӀэ зигугъу къышӀышылъгъэхэм ащӀыщ ОбщественнӀэ палатӀэм иӀофтӀлӀн мӀэхъанӀу илӀэр, общественнӀэ советхэр федеральнэ ыкӀи шӀопыыр хӀӀбӀэ органхэм ащӀыӀзӀхӀащӀӀӀнхэр, хӀӀбӀзӀгъӀуцугъэхэм япроектхэм, нэмыкӀлӀу къэралыгъо мӀэхъанӀэ зилӀу рахъухъэхэрӀэми апӀрапӀлӀу обществӀэр ахӀгъӀплӀӀгъӀӀнхэр.

— Мы лъэныкъомкӀэ шӀагъэ щымылӀу плӀон лӀӀӀыштыр, — къылуагъ Владимир НарожнӀэм. — Ау общественнӀэ советхэм фитыныгъу ялӀштхэр гъӀнӀӀӀфӀгъӀнхэм фӀшӀ хӀӀбӀзӀгъӀуцугъэхэм япроектхэм обществӀэр зӀралыплӀлӀэрӀэм фитегъӀпсыхьыгъэ Ӏофтхэм нахь зягъӀушъомбгъушӀн фаеу Президентым ылъытагъ. Ащ обществӀэр нахь шхъӀэихыгъу, нӀбгырӀэ пӀпчӀэ къэралыгъо гъӀлорышӀлӀн нахьыбӀу къыхӀлажьӀу хъунымкӀэ шӀуагъэ къытыштыр.

Джащ фӀдӀу АР-м и Парламент и ТхъаматӀэ къэралыгъом ипашцӀэ культурӀэм, экономикӀэм, нэмыкӀ лъэныкъохэм афӀгъэхьыгъэу къылуагъэхэм ягугъу къышылъ, ахэр шӀокӀ имылӀу республикэм къызӀрӀӀӀӀӀхэрӀ кӀигъӀтхыгъ.

Адыгэ Республикэм культурӀэмкӀэ и МинистерствӀэ гухӀкӀышхо цыхъоу фӀтхъаусыхэ НӀгъуцу Аслъан Налбый ыкъом — искусствӀэхэмкӀэ Адыгэ республикӀэ кӀлӀӀцӀыкӀлӀу еджапӀу ЛъӀцӀыкӀо КимӀэ ыцӀкӀэ щытӀм икӀлӀӀгъӀаджӀэ — ятӀэ дунаим зӀрӀехьыжьыгъэм фӀшӀ.

ӀофтӀлӀным иветеранӀу, ДжӀӀджӀахӀблӀэ щыцӀу поселкӀу ИнӀэм щыпсӀуштыгъэ ДжармӀэкӀо ХъӀазрӀт Хъа-тыу ыкъом идунай зӀрихъожьыгъэр лъӀшӀу гухӀкӀ тщыхъу. ЩымылӀажьым илахьылхэм, къыпӀблагъэхэм тафӀтхъаусыхэ.

ДжӀӀджӀахӀблӀэ щыщхэр, иныбджӀэгъухэр.

Ветераным имэфэки

Мыекьопэ район гупчэ сымэ-джэщым иврач шхьалэ игуа-дзэу Москвцева Тамарэ Сер-гей ыпхъум ыныбжь илъэс 65-рэ ыкли лфэ зишлэрэр илъэс 30 зэрэхъуэрэр мы мазэм хегъэунэфыкых.

Тамарэ Хабаровскэ краим ит кьалэу Вяземскэ кышчы-хъугъ. Ащ янэ-ятэхэр комсо-молыр кызырэджагъэм тетэу Кьокыплэ Чыжьэм клогъагъэх. Тамарэ еджаплэр дэгъоу кы-зеухым ыуж Хабаровскэ мед-институтым члэхъагъ. Студент отрядхэм ахэтэу комсоргыр ащы-лагъ Камчаткэ, Сахалин, нэмыкI чыплэхэм. Институтым шеджэ-зэ унагъо ихъагъ, пшъэшъэжы-кыфэхъугъ, ари янэ игъогу рыкыуагъ — кIэлэцIыкIу вра-чэу Жаннэ Москва лфэ шешлэ, медицинэ шIэныгъэхэмкIэ кан-дидат.

Адыгеим кьэкIонэу зэрэхъу-гъэм Тамарэ тышигъэгъозагъ.

— Хабаровскэ дэт клиникэ-хэм ащыц лфэ шызэдатылэщыгъ врачэу Лена Пугачрэ сэрырэ, — кьелуатэ ащ. — Гъэмэфэ мафэ горэм сипшъэшъэгъу кы-село: «Къыблэ лъэныкъом сы-клошт, сыщыпсэунэу ащ сыфай. Адыгеим сымэджджыкIэ кы-щызэлуахыгъэу ащ сырагъэбла-гъэ». Сэри сипшъэшъэгъу ес-луагъ илофхэр зызэпыфэхэкIэ кысфэтхэнэу, нэужым ыдэжэ сыклонэу. Мэзэ заулэ тешагъэу Ленэ иписъмэ кысIуагъ, Адыгеим ицIыфхэм, ичIыопс афэгъэхыгъэу бэ ащ кыщи-лоштыгъэр. СымэджджыкIэм врачхэр ищыкIэгъагъэх, бэ кырагъэблагъэщыгъэр. Тэри, сянэрэ спхъурэ скIыгъухэу, Адыгеим тыккэлуагъ. Ар зы-хъугъэр я 80-рэ илъэхэр ары. Тульскэм дэт сымэджджыкIм ащыгъум иврач шхьалэагъ ХьакI-

мэфэ Кимэ. Джащ кыщегъэ-жыагъэу, мары илъэс 30 хъу-гъэш, мы сымэджджыкIм сыIут.

Врачэу лфэ зеришлэрэм имы-закъоу, общественнэ лфшIэн-хэми Тамарэ чанэу ахэлажэ. Чыплэ советым, народнэ депу-татхэм яхэку совет, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм ядепутатэу шы-тыгъ. Исэнэхъат нахъ дэгъоу ылэ кыыригъэхъаным, ишIэны-гъэхэм ахигъэхъоным фэшI бэ-рэ еджагъ, лъэныкъоу зэфэ-шъхьафхэмкIэ (кардиолог, пуль-монолог, эндокринолог) лфэ ышIэным ифитыныгъэ иI. Мы лъэхъаным ар апшъэрэ кате-горие зилэ эндокринолог.

Мы сымэджджыкIм специалист ныбжьыкIэ 53-рэ кьэкIуагъ «Земский врач» зыфилорэ про-граммэм ишIуагъэкIэ. Илъэс 33-рэ зыныбжь сымэджджыкIм ауужырэ илъэхэм зэхъокIыны-гъэшIухэр зэрэщыгъуэгъэхэр тигущыIэгъу игуагъу хегъэунэ-фыкIы, сымаджджэхэмкI ащ мэ-хъанэшхо зэрилэр кыыхегъэщы.

Тыгу кыддэлэу тыфэгущIо врач Iэпэласэм, бэгъашIэ хъу-нэу, гъэхъэгъэшIухэр ышIыхъэ-цIыфхэм япсауныгъэ кыуухъу-мэнэу тыфэлъало.

Леонид МЕРТЦ.

ИнджылызыбзэкIэ кIуагъэ

Адыгэ Республикэм искусствэ-хэмкIэ иколледжэу Тхьабысым Умарэ ыцIэ зыхьырым лфтхъэбзэ гъэшIэгъон щыкIуагъ. ЗэлукIэхэм язэхэщэн колледжым икIэлэгъа-джэхэр, студентхэр фэлэпэласэх, концерт кызырэкIохэри ашIо-гъэшIэгъоныжхэл.

Католическэ Рождествоу кэ-благъэрэм ипэгъокIэу зэхэхэр инджылызыбзэкIэ кIуагъэ. Спе-таклэ фэдэу программэр гъуцу-гъагъэ. Студентхэу хэлэжыагъэ-хэм инджылызыбзэр дэгъоу ашIэу зыкыагъэлэгъуагъ. Зэхэ-хъэм кьешIэкIыгъэ пстэури, сце-нэм игъэкIэрэкIэн, гушылэ хадзэ-хэу зезыщэхэрэм кьалощыгъэ-хэри инджылызыбзэкIэ кыыхэ-гъэщыгъэхэу щытыгъэх.

Колледжым отделениеу иIэр зэкI пIомы хъунэу хэлэжыагъ, яIэпэлэсэнныгъэ кыщагъэлэгъ-гуагъ. Ахэм инджылызыбзэкIэ ордэ зэфэшъхьафхэр кьалуагъэх, попури гъэшIэгъонхэр, едзыгъо-хэр кьашыгъэх. Игугъу кьэтшын зэхэхэм тилъэпкъ искусствэи кызырэщыгъагъэщыгъэр: инджы-лыз ордэдым адыгэ оранжировкэ еж студентхэм фаши, ащ адыгэ кьашы кьыдашыгъ. СыхьатитIу фэдиизэ клогъэ зэхэхэр кьекIо-лагъэхэм ашIогъэшIэгъоныгъ, ашIодэхэгъ.

Зэхэхэр зыгъэхъазырыгъэр ыкли студентхэм лфэ адэзышIа-гъэр колледжым инджылызы-бзэмкIэ щезыгъэджджэхэрэ Мы-гу Эмм. Ар илъэс пшыкIуплI хъугъэ колледжым зылутыр.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

О. З. ЕмтIыльыр Адыгэ РеспубликэмкIэ Теуцожь районым ихыкум участкэу N 2-м изэгъэшIужь хыкумышIэ IэнатIэ лугъэхъэгъэным ехылагъ

Адыгэ Республикэм и Конституции ия 70-рэ статья ия 4-рэ пункт иподпунктэу «к»-м тегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм унашъо ешIы:

1. ЕмтIыль Оскар Зайдин ыкIор Адыгэ РеспубликэмкIэ Теуцожь районым ихыкум участкэу N 2-м изэгъэшIужь хыкумышIэ IэнатIэ илъэсипшI пIалъэкIэ 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 25-м кыщегъэжыагъэу лугъэхъэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

кь. Мыекьуапэ, тыгъэгъазэм и 11, 2013-рэ илъэс N 789

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

С. Хь. Ахэджагор Адыгэ РеспубликэмкIэ Адыгэкъалэ ихыкум участкэу N 1-м изэгъэшIужь хыкумышIэ IэнатIэ лугъэхъэгъэным ехылагъ

Адыгэ Республикэм и Конституции ия 70-рэ статья ия 4-рэ пункт иподпунктэу «к»-м тегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм унашъо ешIы:

1. Ахэджэго Светлана Хысэ ыпхъур Адыгэ РеспубликэмкIэ Адыгэкъалэ ихыкум участкэу N 1-м изэгъэшIужь хыкумышIэ IэнатIэ илъэсипшI пIалъэкIэ 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м кыщегъэжыагъэу лугъэхъэгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

кь. Мыекьуапэ, тыгъэгъазэм и 11, 2013-рэ илъэс N 790

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжэ НыбжьыкIэ парламентэу цызэхашэрэм хэтыщтхэм яхылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжэ НыбжьыкIэ парламентэу цызэхашэрэм ехылагъэ Положением ия III-рэ раздел тегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм унашъо ешIы:

1. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм дэжэ цызэхашэрэ НыбжьыкIэ парламентым хэтыщтхэр кызырэхыххэрэмкIэ макъэ ягъэлугъэнэу.

2. Мы унашъор кьэбар жъугъэм иамал-хэм кызыхаутырым ыуж мэзитIум кыклоцI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —

Хасэм дэжэ цызэхашэрэ НыбжьыкIэ пар-ламентым хэтыщтхэмкIэ кандидатурэхэу кьагъ-лягъохэрэм яхылагъэ унашъохэр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм Iэклагъэхъанхэу.

3. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

кь. Мыекьуапэ, тыгъэгъазэм и 11, 2013-рэ илъэс N 803

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу гъэ-сэнныгъэм зэрэфэлажэрэм, кытIэкIэхъухъэхэрэм яегъэджджэрэ япIунрэ ышъхъэкIэ илахышхо зэрахышыхъэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Пункрушина Наталье Анатолий ыпхъум, Шэуджэн районымкIэ псэуплэу Заревэм дэт муниципальнэ учре-ждениеу «Гурыт гъэсэнныгъэ зыщарагъэгъоты-рэ еджаплэу N 5-р» зыфилорэм ублэплэ клас-схэмкIэ икIэлэгъаджэ;

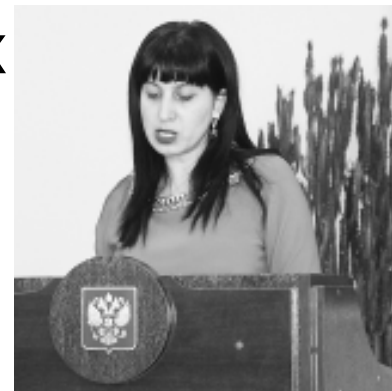
Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу пса-уныгъэм икьэухъумэн зэрэфэлажэрэм, Iэпэ-Iэсэнныгъэ ин зэрэхэлъым ыкли кызыхъугъэр илъэс 60 зэрэхъурэм афэшI Адыгэ Респу-бликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Цэй Салбий Хьамедэ ыкъом, Адыгэ Республикэм икьэралыгъо бюд-жет учреждениеу «Шэуджэн районым и Гупчэ сымэджджэ» зыфилорэм илэпылэгъу псынIкIэ иводителъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественнэ-политикэ лфшIэным чанэу зэрэхэлажэрэм, илъэсыбэ хъугъэу гуеты-ныгъэ фырилэу лфэ зеришлэрэм ыкли ыныбжь илъэс 60 зэрэхъурэм япхыгъэу Адыгэ Рес-публикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Законы. Пшъэры-лыр. Цыфыгъэр» зыфилорэр фагъэшъо-шагъ Пивоваров Николай Михаил ыкъом, Краснодар краим иадминистрации ипашэ (игубернатор) иполномочнэ пIыкIоу Адыгэ Республикэм шылэм.

1986-рэ илъэсым мэлъ-
льфэгъум и 26-м Чер-
нобыль иатомнэ стан-
ции кышыхъугъэ ава-
рием кызыдихыгъэ
тхымаклагъохэм ядэ-
гъэжыгъын хэлэжыгъэ-
хэм ялофыгъохэм афэ-
гъэхыгъэ «Іэнэ хъурае»
Адыгэ республикэ кли-
ническэ сымэджэщым
мы мафэхэм шылагъ.

Ягумэкыгъохэм атегушылагъэх

Іофтхыабзэм хэлэжыгъэх
АР-м псауныгъэр къэухъумэ-
гъэнымкӀэ иминистрэ игуадзэу
Чэужь Нателлэ, псауныгъэр
къэухъумэгъэнымкӀэ Министер-
ствэм Іэзэгъу уцхэм ягъэзе-
клонкӀэ иотдел ипашэу Татьяна
Полянская, профессиональнэ
патологиемкӀэ Адыгэ республикэ
Гупчэм иврач шхьалэу Жа-
кӀэмыкӀэ Сусанэ, Чернобыль
кышыхъугъэ аварием кызы-
дихыгъэ тхымаклагъохэм ядэ-
гъэжыгъын хэлэжыгъэхэм яоб-

щественнэ организацие ипашэу
Едыдж Юрэ, нэмыкӀхэри.

Адыгеим щыц нэбгырэ 700
фэдиз чэзыу-чэзыоу а охтэ
гузэжыгъум Чернобыль шылагъ.
Ахэм ащыщыбэм игъонэмысэу
ядунай ахъожыгъ. Ащ кыкӀы-
жыгъэу непэ кытхэтхэм фэ-
гъэкӀотэныгъэу ялэхэм «Іэнэ хъу-
раем» щатегушылагъэх. Ахэм
зыкӀэ ащыц чернобыльцэхэр

сымэджэщым кӀохэмэ, чэзыу
емыжэхэу занкӀэу врачым екӀо-
лӀнхэм ифитыныгъэ зэрылэр. Ащ
нэмыкӀэу, Іэзэгъу уцэу къащэ-
фыхэрэм ауасэ къэралыгъом
кызырафызекӀигъэкӀожыгън фае-
ри, арэуштэу зэрашырэри Іофт-
хыабзэм хэлэжыгъэхэм кы-
хагъэщыгъ.

— БлэкӀыгъэ илъэсым елы-
тыгъэмэ, республикэ бюджетым

Іэзэгъу уцхэм язэгъэгъотын пэ-
луагъэхъанэу кытӀупшыгъэ
ахъщэр мы илъэсым процент
46-кӀэ нахъыб, — кылуагъ Та-
тьяна Полянская. — Кыхъащт
илъэсым ар проценти 5-кӀэ джы-
ри нахъыбэ ашыщт. Непэ теубы-
тагъэ хэлэу къэтӀон тӀэкӀыщт
сымаджэхэм ящыкӀэгъэ Іэзэ-
гъу уцхэр щылэ мазэм и 3-м
кышхегъэжыгъэу тиреспуб-

ликэ кызыэрэрагъэолӀэштхэр.

Нэужым «Іэнэ хъураем» къе-
кӀоплагъэхэм упчӀэу ялэхэр спе-
циалистхэм аратыгъэх, ахэм
атегушылагъэх, къэуцурэ гумэ-
кӀыгъохэм ядэгъэжыгъынкӀэ
хкӀыплӀэу шылэхэм зэдэуагъэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтнай.

Сурэтхэм арытхэр: профпа-
тологиемкӀэ Гупчэм иврач
шхьалэу ЖакӀэмыкӀэ Суса-
нэ чернобыльцэхэм Іофэу
адашлэрэм кытегушылэ; чер-
нобыльцэхэр залым чӀэсых.

ЗЫ ТХЫГЪЭКӀЭ СИЕПЛЪЫКӀЭ

Ным паемэ, узышхъамысыжъ

Ным ыпашхъэ хэти хъакъ
щырил, сыда плэмэ уянэу укъэ-
зылфыгъэу, узыплугъэу, узылэ-
жыгъэу, дунэе нэфыр кыозы-
тыгъэм, зыпсэ кыыплузылхъа-
гъэм а экӀэ фэшлэжыгъошӀоп.
ОцӀыкӀуфэ ным ыкӀэ плыгъ, ау
ины ухъоу, уигъогу узытэхъкӀэ,
ным укӀэрызыщырэр бэдэд.
АужыпкӀэм, нэрымылӀэгъу ушъ-
хъагъубэ къэуцу: цыкӀу-цыкӀузэ
а экӀэмэ нахъыбэмэ ныр Іэ-
кыб рагъэшлы. ГухэкӀми, а пстэ-
умэ япхыгъэу адыгэ унагъо-
хэри зэбгырычыгъэ мэхъух. Ны
закъом хэмысэу къэзышхъэгъэ
ыкӀэ ибынкӀэ «тхъэжъэу» унэ-
шхуи, нэмыкӀи ихъоуе мӀэпсэу.
Ау ишхъэгъусэ игуапӀышъ,
янэ ипчъэшхъалу къелъзбэкӀон
фитӀэ: ныр чэци, мафи апӀэл-
лэ ыкӀэ ыкӀи ащ илфыгъэ
цыкӀлухэм, чыжъэкӀэ ылӀэгъу
къодыехэм (узэмызгъын шы-
лӀэпышъ) мӀэгушӀо. **Ар тэрэза?**
Тэрэзэп. Хъайнапэ ыкӀи гу-
нахъ.

Джары «кӀо уилэмэ, нысэ
уи!» адыгэмэ зыкӀалорэр.

СилофшӀэгъоу Къэзэнэ Юсыф
ихудожественнэ тхыгъэу «**Ным**
ыгу тефэщт» зыфилоу «Адыгэ
макъэм» чӀэпыогъум и 30-м,

2013-рэ илъэсым кыхъагъэм
гу анахъ лъыозыгъатэрэр шыла-
кӀэм илъэныкӀэ инэу «**унагъор**
лъапсэу къэнэжъа?» зыфӀлошт
упчӀэ иныри зэрӀпхырыкӀырэр
ары. Непэрэ мафэм адыгэ уна-
гъом ихэшъо-унашхӀохэр шыпы-
тэхэ е шызэхэтэкъоха? Сыда
ащ фэдэ хэбзэнчъэ-цыфын-
чъагъэм еппӀэсымэ хъуштыр?
Мыхэр ары сызэригъэгупшыса-
гъэр Юсыф итхыгъэ. Авторым
аныхъ шӀугъэу фӀэслӀэгъурэр,
адыгэ шэн-хабзэхэр кызыэрэ-
рамыдзэжыхэрэр, нахъыжхэм
яфӀэшшэ шхъэкӀафэ зэрафа-
мышырэр, ныбжыкӀэхэр шхъэ-
фӀшӀу гулпытӀэнчъэу кызыэрэтэ-
джыхэрэр кызыригъэлӀэгъуагъэр
ары.

КыпшыкӀлэрэм, чӀэунэрэм
игугъу умышӀэу, утемыгушы-
лӀэу, зэхэмыфӀэу, зэхэмыхы е
умылӀэгъу фэдэу зыблеогъэ-
хыкӀэ лӀэпкӀэу укызытӀэнэн
плӀэкӀыштӀэп, джары мыхъуныр
плӀэгъун е гъэкӀодыгъэн зы-
кыфаер.

Емыджагъэхэм зэрашӀэнэу
кӀэкӀэу тхыгъэр кызытегушылэрэр
къэслон: бзылфыгъэ ныбжы-
кӀэу Гупсанэ игъэшлэ насып кы-
хъагъэп, илӀ кыулыкӀуым щыфӀэхы,

сабыибэ унэгъо инэу зыкӀэхъо-
пшытыгъэри кыдӀэхъугъэп. Ау
зы шъэожъыеу Тхъэм кыыри-
тыгъэр экӀиплухагъ, ежымы ынэ
цыф кыкӀигъӀэплӀагъэп, нэмыкӀ
унагъуи ылӀэжыгъэп. КӀалэр
— **Зэтырах**, лы хъуи кышцагъ,
ныр зышхъасыжыгъэп, о къэп-
лӀэгъугъэм анахъ джэгъушхо афи-
гъэджэгъугъ. Пшъэшъэ къежъэ-
гъэкӀэ шхъэфӀэушӀэу **Килькияр**,
ыцӀэм фэдэр ихабз, дӀэклон
ышлагъэми, цыфыгъэ нэшанэ-
хэм апӀэчыж. «Уиунэ зышыгъа-
си хасэ кӀо» пӀӀэнчъэу алуагъэп
— мыгъасэ. Ау зэрӀщытӀэ, ным
тыралхъэрэр ихылы: мӀэпщэ-
рыхъэ, зӀлуехы, зӀлуелхъэ. Ны-
сакӀлэр, нысхъэпэ гъэшлуагъэу,
зегъалэ, зегъэчъыекӀы, Зэты-
рах ынэ кӀигъӀэплӀагъэшъ, сыд
ыломи хъунэу кышхъэхъу. Шхэ-
гъум Іэнэ хъазырыр ныбжыкӀи-
тӀум ным апегъохы, лӀэгукӀэтын
зафешлы, ау ащ Килькияр нахъ
къегъэгъубжы, «гуащэр мне до
фени» ело. КъэзыщгъагӀлэр ащ
нахъ бзылфыгъэ щымылӀэжыым
фэдэу, етӀани ащ еубзэ. Мы
чыплӀэхэр авторым дэгъоу
зэригъэкӀлугъэх ыкӀи пшӀошъ
ыгъэхъоу кытыгъэх. Азыфагу
иль хъурэ гомылу зэфышчыты-

кӀэм ныри зэрэдзэ, ау сыд
ылӀэхэна?!

— Угу егъумэ, щэ в стар-
дом! — ело нысэм. ЕтӀанэ кы-
пегъахъо: — Не можешь, сылӀ
пӀоу сапашхъэ уимытӀэу ори
зегъахъ... Все.

КӀалэм шъузым ыгу ебгъэрӀп,
ау ным зыфырещы:

— Зэгобгъэуштыта мы нысэ
цыкӀлур?! «ИкӀ» елошъ, икӀ.

Кызыхъшхъожыгъэу ныр —
Гупсанэ зэупчӀыжы: «**Хэтэ сэ**
сплугъэр?»

Джары «КӀалэм пцэ кыфылу-
гъэщы хъуштӀэп» зыкӀалорэр. ШӀу-
щэ плӀэгъуныри зыныбжы икыу-
гъэм ищыкӀагъэп, сэ сишӀошлы-
кӀэ, шӀушӀэ зӀриплӀэгъурэм зы-
римыгъэшлӀэжъэу, кӀалэр шъом
ным ригъэкӀыгъ. Ори пшъхъэ
тӀэкӀу къэуухъумэжъэу, шӀу зы-
плӀэгъужыгъын ыкӀи шхъэкӀэфэ-
лӀытӀэныгъэ кызыэрӀтефӀэрэр
бӀшлагъэу уикӀалэ ебгъэшӀэн
фӀэгъэ. Ау Гупсанэ зэрӀщытӀэу
илфыгъэ пае шылагъ. Ныбжы-
кӀэ щыкӀыгъитӀоу зӀлукагъэхэр
джары кызыкӀепӀэбжъэуагъэхэр.
Ным бэ кӀэхэкӀырэр, ау етӀани
Тхъэм елӀэу ялае ныбжыи
ымылӀэгъунэу, агу ушъэбынэу.
Ежыри фӀэраз Тхъэм ыкӀо кы-

зэрӀритыгъэмкӀэ, псаоу зэри-
лӀэмкӀэ. Нэбгыритлур зӀклоу, зэ-
дэхъумэ, яакъыли къэушыным
лӀэшэу щӀэгугъы. Иягъэ зэрымы-
кӀынэу, унитӀу зэтетыр къафе-
гъанэшъ, ылӀэшхытӀукӀэ егъа-
шӀэм ылӀэжыгъэр, ышыпхъу на-
хъыжъ дӀэжы кӀэрысынэу, фӀса-
кынынэу Гупсанэ зегъэзэжы.

Ары. Мы шылӀэныгъэ тхыдэм
фэдэ тхыдабэ тхӀэкӀошхӀохэми,
цыф лӀэпкӀэ зӀфӀэшхъафхэм
ятхӀэкӀо-усакохэм гур афызэу
къатхыгъ, ахэр фӀэныкӀогъэн-
чъэх.

«Адыгэ макъэм» ижурналист-
тэу Къэзэнэ Юсыф ным ибэ-
щӀыгъэ, ыгу ифӀэщыр, тефӀэщ-
ыр зэрӀгъунӀнчӀэр кӀигъэтхъэу,
иамакӀ кызыэрхъэу художест-
веннэ тхыгъэр ыгъӀэпсыгъ. Кы-
хъэщы авторым нымкӀэ гукӀэгъу-
шӀулӀэгъу ин зӀрилэр, алӀэхъу
гушчылӀэ фӀабэхэм, шъабэхэм
Юсыф, ныр зэрӀфӀэлӀэкӀэу Іэе-
гъэ пстӀумэ ащиухъумэ шӀоигъу.
«Ау ныгур! Ныгур...»

Ныгур, сикъош, дунэе шхъаф,
шӀӀхъэ хэхыгъэкӀэ боу ар шы-
гъуай, акъыл псыхъагъӀкӀи къэ-
убытыгъуай! Ныгур, сикъош, гу-
кӀэгъу Іэрам, сыд жъалымыгъи
ащ ихъарам» ело. ГумӀкӀ лы-
узымрэ шхъӀэпсынӀкӀэгъэ акъы-
лынчъагъэмрэ щызблӀэдзыгъэу
тхыгъэр гӀӀэпсыгъэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Япчъагъэ хэхъо

Кымафэр шапхъэу илэ-
хэм атеты зэхъукӀэ, осыр-
тыдӀкӀи фыжыбзэу те-
лӀэу, тыгъэм пӀшӀэтӀэу,
чылӀэри кызыхапшӀэу щэ-
ты. АуштӀэу мӀэзищыри
зырекӀокӀыкӀэ, кымафэр
«пшӀэрылӀэу илӀэр» зэри-
гъӀэцӀагъэр нэрылӀэгъу
кытӀфӀэхъу. БлэкӀыгъэ
илъӀэхэм кымафэм ишы-
пкӀагъэ зыщытӀлӀэгъушты-
гъэр щылэ мазэм ыкӀэхэм
адӀэжъ, ау ащ ыкӀуачӀэ
мыгъэ тыгъэгъазэм иапӀэрэ
мафӀэхэм къащегъэжыгъэу
кытӀпигъохыгъ. Ащ цыф-
хэр зэмыжӀэгъэхэхэ чылӀэр
ошӀэ-дӀэмышӀэу кызыди-
хыгъ.

Мы илъэсым осэу къе-
сыгъэм кыхэкӀэу гъогу-

хэр, урамыбгъухэм лъэс-
рыкӀуапӀэу ялэхэр цӀӀнлӀа-
гъох, уащызекӀонкӀэ кыин
хъугъэ. Цыфхэм зӀралӀоу,
«ошӀэ-дӀэмышӀэу» кымафэр
кызыэрӀэкӀуагъэм фӀэшӀ
коммунальнэ хызмӀэтшӀа-
плӀэхэм загъэхъазырынэу
игъо ифагъэхэп. Ащ кыхэ-
кӀэу кӀалэм иурамхэр хэ-
ушхъафыкӀыгъэ машинэ-
хэм атхъугъэп тӀоми тыхэ-
укошӀтӀэп. Пшахъо зыты-
ратӀэкъогъэ урамхэр мӀэкӀэ
дӀэдэх, нахъыбӀэрэм цыф-
хэм аубзэз фашыгъэ
лъӀэсгъогу цыкӀлур ары
ялэр. Мафэм чылӀэм тӀэкӀу
нахъ кыкӀичӀэу, кыгъэ-
жъоу, чӀэщым ар кызыгъэ-
щтыжыкӀэ, пчӀэдыжыым
лъӀэсгъогухэр мылым фэ-

дӀэу тыгъэм пӀшӀэтых. Ащ
ныбжыкӀлӀэхэри цӀӀнлӀэ-
хэзэ ерагъэу рӀэкӀох. Адэ
нэжъ-лужхъэу урам гъу-
шъэм кышыхызылхъаныр
кызыэхылылӀэхэрэр ащ
фэдэ цӀӀнлӀагъом сыдӀэу-
штӀэу щызекӀоштхэ?

Гъогухэм непэ язытет
пае Мыекъуапэ щыпсӀэу-
рэ цыфхэм гумӀкыгъошхо
ялэ хъугъэ. Травматологии
поликлиникӀэу Мыекъуапэ
дӀэтым ипашӀэу Щупляк
Алексей тызэрӀэцигъэгъо-
загъэмкӀэ, тыгъэгъазэм и
12-м кышхегъэжыгъэу
непӀэрэ мафэм нэс нэбгы-
рэ 79-мэ гъогу зэрӀцӀӀн-
лӀагъом ыпкӀэ кыкӀыкӀэ
шъобж зӀфӀэшхъафхэр
атешагъэхэу къафацагъ.

Ахэм ащыщэу нэбгырэ
39-мэ къупшхъэ зӀпкыкы-
гъэхэр ялэхэу агъэунэ-
фыгъ.

Мыщ фэдэ гумӀкыгъо
Мыекъуапэ изакъоп зилӀэр,
районхэм ащыщхэм ягъо-
гухэр зэрӀцӀӀнлӀагъохэ-
ри кыххэгъэщыгъэн фае.
Джащ фэдэу ыпшӀэкӀэ зи-
гугъу къӀтшыгъэ поликли-
никэм ичӀэзыу ежӀэу щы-
сыгъэ бзылфыгъэм кы-
зыэрӀфилотагъэмкӀэ, зы-
щыпсӀэурэ районым иурам-
хэр зэрӀцӀӀнлӀагъохэм
кыххэкӀэу тефагъ, ылӀэ зӀ-
пкыкыгъ. Ар тэрэзэу мы-
кӀыжыным врачхэр те-
шыныхъэхы, Мыекъуапэ
кышыхызыгъӀэзӀзӀнхъу
къагъэкӀуагъ.

Кымафэр джы едгъэ-
жъэгъэ къодыи нахъ мы-
шӀэми, зӀрар кызыфи-
хыгъэ нэбгырэ пчъагъэмэ
мафэ къэс къахэхъо. Зэ-
рӀхъурӀэмкӀэ, гъогурыкӀо-

ным ишапхъэхэр умыу-
кӀохэми, ахэм шъобж къа-
щыптешагъэу хъун ылӀэ-
кышты.

(Тикорр.).

КЪОДЖЭ ШЫАКИ

Брафтэ Руслан кызыщыхуагъа чылэм шлу горэ фишлэ шлоигъо зэпытыгъ. Ар лы кээхунышъ, Еджэркое къоджэ коим ипащэу хачылэм дэхэм янахыбэм амакэхэр фатыхи, апэ рагъэуцагъ. Ар джыри клалэ, илъэс 34-рэ кыгъэшагъэр. Руслан апщэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотыгъ, исэнэхъаткӀэ — экономист. Еджэныр кызыеухым Кошхъэблэ районым макъу-мэщымкӀэ и Гъэлорышлалэ лоф щышагъ. Хэдзынхэм теклоныгъэр къащыди-илэмэ, джы ышӀэн пае къанэрэп. Пащэу лоф зишӀэрэ илъэсрэ мазэрэ хуагъэ. А уахътэм къуаджэм зэхъоклыныгъэу щыхуагъэхэм бэмышӀлэу зэлукӀэшхо зашӀым шытегушылагъэх. Руслан непэ тизэдэгущыӀэгъу къедгъэблэгъагъ.

лофыми чылэми амалхэр къафегъотых

— **БэмышӀлэу чыплэ зыгъэлорышӀэжыӀлэхэм япащэхэр зызэблаху-хэм, клэу тыхагъэхэм ори зэу уащыщ. Сид фэдэ лофыгъоха бгъэ-цаклэхэ пшӀоигъоу зэ-клэмэ апэ узыфежыа-гъэхэр ыкӀи лыбгъэ-кӀуатэхэрэр?**

— Нахъ псынклэу хэгъэкӀы-гъэн фэе лофыгъохэр, сызыха-дзыгъэр мазэ хуагъэу, апэрэ къоджэ зэхыхъу зэхэтщыгъа-гъэм щыхэдгъэунэфыкыгъагъэх. Ахэр къоджэ гогухэр гъэцкӀэ-жыгъэнхэм, чыгу лофхэр зэхэ-фыгъэнхэм, псым икӀэщэн ухы-жыгъэным, чылэм къэбзэныгъэ дэлъыным афэгъэхыгъагъэх.

Апэу чылэмкӀэ чыгоу тилэр зыфэдизыр тыуплэкӀужыгъагъэ. Гектари 120-рэ тхылхэр апы-мылхэу агъэфедэхэу кы-

Пщымафэрэ ОркъыжъэкӀо Бис-лъанрэ сомэ мини 4 зырыз кӀатыгъ.

— **Псэуплэ пстэуми пыдзафэхэм ядэщын ащызэхэщыгъ. Еджэр-къуаий шӀойхэр тхьа-мафэ къэс зэрэда-щыхэрэр тэшӀэ, хӀкӀ-итэкӀуплэр сид фэда адэ?**

— Пыдзафэхэр зыдэтщэрэ чыплэм изытети итеплӀи зэрэ-щытын фаем нэтэгъэсыфэ ох-таби ахъшаби тедгъэкӀодагъ. ИтэкӀухагъэу щылыгъэ шӀой-хэр тракторкӀэ зэкӀядгъэтхуа-гъэх, джы тхьамэфитӀу пӀпчъ трактор дгъаӀоуэ, пыдзафэ-хэу ратэкӀухъэхэрэр зэхуегъо-жыых. ХӀкӀитэкӀуплэр нахъ ин-тшыгъэ, хабзэм тетэу, тхылх-хэр пылтхьагъэх, кадастро-вэ учетым хэдгъэуцагъ.

мыкӀыханэу шыхафхэр ре-нэу зэхэтэщэх.

— **Руслан, район ад-министрацием ипащэ псэуплэ пстэуми чэ-щырэ ащыблэнхэу остыгъэхэр гогухэм къатырагъэуцожыын-хэм зэрэпылӀыщтыр кытитылауагъэу щыт. ШӀо шыуиурамхэр сы-дигъуа кызыжыгъэ-нэфыщтыр?**

— Тэ тичылэ зэрэщытэу къэдгъэнэфыжыгъах пӀоми хууш. Пчыхъэрэ ыкӀи чэщы-рэ зыщышӀункӀэу къэнагъэр ма-кӀэ. Мы лофыгъом игъэцкӀэн сомэ мини 150-рэ пӀудгъэ-хьагъ. лофым изэшӀохын спон-сорхэр кыхэлэжыагъэх. Дэ-гужыые АчӀрдан изакъоу сомэ мин 20 кыхилхьагъ, Акъушэ Байзэт гогухэм атет пкӀэухэм апышӀлэгъэ остыгъэхэр клэхэмкӀэ зӀблихуагъэх.

— **Еджэркъуаехэм сы-дигъуи спортымкӀэ ацӀэ арагъаӀоуэ кы-рыкӀуагъэх. Непи спортыр якӀаса?**

— НыбжыкӀэхэм ямызакъоу, нахыжъэхэми спортыр тичылэ шлу щалӀэгъу. Зэнэкъокъу зэфэ-шхьафыбэ илъэсым кыкӀоцӀ зэхэтщыгъ. Урысыем изаслужен-нэ тренерэу Бэрзедж Шыхьам ыцӀкӀэ, Адыгэ Республикэм спортымкӀэ и Комитет ипащэу Хьасанэ Муратрэ район ад-министрацием ипащэу Хьамыр-зэ Зауррэ лӀпылӀэгъу кытфэ-хуахы, бӀанэнымкӀэ зэнэкъокъу-хэр зэхэтщыгъагъэх, ащ нӀбгы-ри 100-м ехъу хэлэжыагъ. Фут-

бол цыкӀымкӀэ клӀэлӀеджакӀохэр зыхэхъэрэ командэм районым апэрэ чыплэр щыубытыгъ. Еджэркъо чемпионатэу зэхэ-щыгъагъэр мезитӀо кӀуагъэ, зы-гъӀэсфыгъо мафэхэм куп зэфэ-шхьафхэр зэлукӀэщыгъэх, ахэм яплӀынэу къаӀлоштыгъэр бэ. Тифутбольнэ клубэу «Еджэр-къуае» гъэхьагъэхэр ешӀых. Илъэс къэс район ыкӀи респуб-ликэ зэнэкъокъухэм чыплэ дэ-гужэр къащыдехых. Инал Ас-

Тызыхэт илъэсым къуаджэм ичыгулэжыхэм коц гектар 1052-рэ, хъуэ — 58-рэ, тыгъэгъазу 1790-рэ, натрыфэу 145-рэ ашӀлэгъагъ. Бжыхьасэ-хэм гектар пӀпчъ лэжыгъэ центнер 40 кырагъэ-ти, районым апэрэ чыплэр шаубытыгъ. Комбайне-рэу Цужь Андзаур лэжыгъэу гӀухыжыгъэ пчъа-гъэмкӀэ республикэм ащытекӀуагъ, шлухьафтынэу автомобилэу «Нива» зыфилорэм фэдэ кыратыгъ.

кӀербый клалэхэм дэгъоу апыл. БэмышӀлэу къалэу Псыфабэ имӀэрэ Н.И. Шварцман тифут-болистхэр кыыригъэблагъэхи, къалэм и Мафэ фэгъэхыгъэ турнирым апэрэ чыплэр шаубы-тыгъ. Район тхьаматэмрэ район Советым идепутатэу Хьуажэ Бислъанрэ яхьатыркӀэ Шаханов зэшхэу Мурадинрэ Нурадин-рэ бӀанэнымкӀэ Урысыем ичем-пионат кӀогагъэх, дэгъоу зы-кыыцагъэлӀэгъуагъ.

— **Руслан, Мамыры-кӀо зэшхэу Аслъанрэ Руслъанрэ шыуикъуа-джэ зэрэдэхэмкӀэ бэ кыышӀохъуапсӀэрэр. Ахэм яшӀушагъэу цыфхэм аӀукӀэрэр зыфэдэр кыталоба.**

— Ащ фэдэ клалэхэр зэрэ-

тилэхэм тэри тегъэгъушӀо ыкӀи тегъэгъушӀо. КытфашӀэрэр бэ, ягупыкӀ ипсӀагъэ агъотыжы-нэу тафӀлалэ.

Зигугъу кӀэтшыгъэ спорт зэ-нэкъокъухэр зыщыкӀогъэхэ фут-бол джӀгуплэр тфэзыгъӀэпсыгъэр ахэр ары. Егугъухэзэ ашӀыгъ. Гъучыым хэшӀыкыгъэ чӀукӀэ кӀэшӀыхьагъ, ащ метриц илъэ-гагъ. КӀэхэлӀаӀкӀэм унэ дэгъу кытфыдагъэуцагъ, къоджэ-дэхэри чанэу лофхэм кӀахэ-лэжыагъэх. Урамэу Шоссейнэм кыыщегъэжыагъэу кӀэхэлӀаӀкӀэм нэсырэ гъогур агъӀэпсыгъ. лӀпы-лӀгъушӀоу чылэм илэх, тхьаегъэ-псӀэх. Ащ нэмыкӀэу, нӀбгыри 120-м ехъум ахэм лофшлалӀэ-хэр арагъэгъоты, яунэе дэгъэшӀ заводым лоф шашӀэ, ялэжыаӀкӀэ яунагъо рахьылӀэжыы.

Мыгъэ джыри зы завод клэу кызылауахыгъ. Тэ тизакъоп, районым инэмыкӀ псӀэуплэхэ-ми яшӀушагъэ анэсы, ягупыкӀ цыфхэм уасэ кыфашӀы.

— **ИлъэсыкӀэр къэсы. ГухӀыкӀлэхэри кы-зыдехых. Къоджэ коим ипащэ игухӀл-хэр сид фэдэха?**

— Кыхьэрэ илъэсым къуа-джэм дэххэм зӀклэми псӀэу кыдатщэрэр анӀдгъэсыщт. Ура-мэу Гагариным ыцӀэ зыхьырэм клэу асфальт тырядгъӀэжыащт. Еджэркъуаерэ Кошхьаблэрэ ячыгухэр зыщызӀоӀлэрэ чы-плэм къуаджэм ыцӀэ тетхагъэу лӀэгъуплэ щыдгъэуцушт.

Къуаджэу Еджэркъуае унэгъо 450-рэ щӀпсӀэу, нӀб-гырэ 1620-рэ дӀс. Ащ клӀэлэцыкӀу ыгъыплэ, гурыт еджаплэ, фельдшер-мамыку пункт, унэе аптекэ, тучан 12 дӀтых.

хэдгъэщыгъ. Еджэркъо чы-плэ коим ичыгухэр зӀклэ гек-тар 7076-рэ мэхъух, жьокӀуплэм гектар 3240-рэ зӀлӀеубыты. МӀкъумӀэч хьызмӀт цыкӀлӀхэу 275-рэ тӀл. БылымхуӀлэхэр гек-тари 112-рэ мэхъух.

Гогухэм ягъэцӀкӀэжыынклэ лофышхо тшагъэ. лаеу зэхэ-къутэгъэгъэ гогухэр пстӀумкӀи километр 18 мэхъу, къӀтӀэты-гъэх ыкӀи зӀдгъэзэфӀэжыгъэх. Мы лофым чылэм дэсыр зӀкл пӀоми хъунэу кыхэлэжыагъэх, хэти фӀлӀэкӀыщтыр ышӀагъ. Си-гуапэу ацӀэхэр къесло шлоигъу ыпкӀэ хэмылӀэу зыхылызэе-щэ машинэхэр бэрэ тфӀэгъэлэ-жыагъэхэм. Ахэр Ешэ Руслан, Батышэ Индар, Ешэ Абдулахъ, ДӀгужыые Схьатбий, Тхыгъо Мурадин, Тхьаркъохо Амбий, АхътӀо СӀфӀербый, Бжъэц Ти-мур. Дзыбэ Схьатбий гъэсты-ныпхъэ тоннрэ ныкӀорэ пӀу-тӀэу кытфитӀупщыгъ. Предпри-нимательхэу Батышэ Схьат-бийрэ Пщыгъонэ КъадырбӀч-рэ ежхэм ямылӀукӀэ цыфхэр агъӀахьагъэх. Урамэу Гагариным ыцӀэ зыхьырэм тесхэр ахъщӀкӀэ лофым кыхэлэжыагъэх. На-хыжъхэу чылэм дӀсхэ Бжъэц

— **Фабэу тыкызыщы-кӀогагъэми, джыри шыуикъэхалӀэхэр къа-бзэх. Хэта ахэм зы-налэ атезыгъэтырэр?**

— Чылэм кӀэхэлӀыщ дӀт. Клэу джыри зы тшыгъэ. Ахэм яупкӀэни ягъэкъӀбзэни зылы-кырэ цыфхэр зӀклэ кыхэ-лажъэх. Нахыжъхэм язакъоп, ныбжыкӀлэхэри лӀпылӀэгъушӀоу тӀлэх. Хьасанэ Айдамыр, Акъуш Байзэт, ЕнэмыкӀо Му-радин, Бжъэц Тимур, Цужь Артур яшӀыпкӀэу улӀэгъэх. Джарымэ Биболэт цыфхэр зэ-хищэхы зы кӀэхалӀэ аукъэ-бзыгъ. ОркъыжъэкӀо Бислъан игъунэгъухэмрэ ишъӀогухэм-рэ игъусэхэу ятӀонэрэр агъэ-къӀбзагъ. МӀщытым кӀӀкӀорэ цыфхэри, Имамэу ДӀргушъӀо Аминэ япащэу кӀэхалӀэхэм ягъэкъӀбзэн чанэу кыхэлэжыа-гъэх. Джарымэ Схьатбий, Хьа-санэ Бислъан, Джарымэ Би-болэт, Цужь Чыназэ ахъщӀкӀэ лӀпылӀэгъу кытфӀэхуагъэх. КӀэ-хэлӀытӀур икӀӀэрыкӀлэу кӀэтшы-хьагъ.

Джащ фэдэу, чылэ клӀоцыр зэрэмышӀоинэу ыкӀи зэрэзэхэ-

— **Руслан уикъуаджэ узэрэфӀэгумӀкыӀэрэр, цыфхэм яфӀӀо-фа-шӀлэхэр гъӀӀӀагъэхэ зэрӀхууштым узэрэ-пылӀыр тигуапэ. Ежъ-хэми лофым узэрӀпы-лӀыр алӀэгъу ыкӀи кыбдырагъашт. ТапӀкӀи чылэмкӀи о пшъхьӀкӀи гухӀы-шӀоу уилӀхэр кыб-дӀхъунхэу тэри пфӀэ-тӀӀо.**

— ТхьашъуегъӀэпсӀэу. Илъэсы-кӀэ хьар шыутехьанэу тэри ты-шъуфӀлалэ.

ДӀгушылагъэр
ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Мы аужырæ илъэс тлокым хæгъæу литературæм зæхъоклыныгъæ инæу фæхъуыгъæ хæм къаушыхъаты процесс куухæр ащ зэрæщыреклоклыхæрæ. Ахæм апкъ къыкылкæ, ащ хæхъоныгъæ мæхъанæу илæм инæшанæхæр, «общественнæ шылæныгъæмрæ художественнæ псалъæмрæ» альэныкъоклæ ашлæрæ лофыгъохæу тхæным пылхæр зæрыгуагъæуæрæ лъæшæу зæхъоклыгъæ хъуыгъæ. А уахътæр «урис литературæм итарихъ зэрæхæхъащтыр æстетическæ, идеологическæ, нравственнæ шапхæхæр лъæшæу зæхъоклыгъæхæ зышхъуыгъæ охътæ зæушхъафыкыгъæу, зæклæ культурæр зэрæпсауу штагъæмæ, ащ къыуытырæ шъолъырыр куоу «зышхæжъогъæ» уахътæу ары. Ащ нахъи нахъ шхъæихыгъæу а уахътæм фашыгъæ уасæр мары: «Ежъ литературæм, писателым япшъæрыл мæхъанæу илæр лъæшæу зæхъоклыпагъæ хъуыгъæ». Ар гъæнæфагъæу къызышхъæлæгуагъæр къинмыгуаеклæ къыдахыгъæ фитыныгъæхæр шылæныгъæм шыпхырыгъæкыгъæнхæм дæгузæжъогъæ, литературæр зэрæфæжъагъæр ары. «Джырæ литературæнæ процессым икууплæхæм нæпæ къæщæжъæх е псæ къащыпагъæклæжы авангардым ыккк постмодернæм, модернæм ыккк постмодернæм, сюрреализмæм, импрессионизмæм, неосентиментализмæм, материализмæм, социартым, концептуализмæм ыккк нæмыкхæми афæдæ тхæклæхæмрæ гъогупæхæмрæ». Урис е фæшхъаф литературæ горæ зæутæкыгъæу ащ фæдиз «измæхæм» адыгæ литературæр апхырыккынæу хъуыгъæ. Ауми, лъæпкъ художественнæ системæ инхæм ахæплæгъорæ нæшæнæ гъæнæфагъæхæр къыхæмыфæнхæ ылъæкыгъæп — ахæр хæбзæм идеологическæ унашъохæу зылхæхъащтыгъæхæм усæкло-тхæклохæр «зæралæклæкыжыгъæхæр», соцреалистическæ принципхæу писателъхæм, анахъæу ныбжыккæхæм ятворческæ амалхæр æтæзылажæщтыгъæхæр, шысæтехыпкæклæ ыккк мыхъун зеклуæклæклæ алытæштыгъæхæр джы къызæрæдамылътæжъæхæр ары. Ауми, тхæнымккæ шхъафит зэрæхъуыгъæхæм зæшомыхыгъæшлу лофыгъæу заулæ къыгъæуцугъ: атхырæр зæхъылæгъæн фаер тапæклæ гъæнæфагъæу шытыгъ: колхозыр, рабочæ класыр, советеллигенциер, зигъæпсын лъагъæклотæр коммунизмæр. Адæ джы хæтæ, сыдæ атхырæр зыфæгъæхыгъæн фаер? А упчлæр къызæрымыккæу къычлæкыгъ, мыжъо онтæгъоу ар писателъхæм апллæу къытегъæлæгъæ хъуыгъæ. Ауми, хæккыпæ горæ къагъотыгъ — лъæпкъым къыккыгъæ тарихъ гъогу къиным ехъылæгъæ хъуыгъæ-шлæгъæ шыпкъæу нахъыпæм атхын зыфимытыгъæхæм фæзæрæгъæжъагъæхæ. Арæуцтæу зæхъум, урыс-кавказ заом, адыгæхæу егъæзыгъæклæ ячлæу зыбгынæхи, Търкуемрæ араб хæгъæхæмрæ якккыжыгъæхæм къинмыгуаеу ащæчын фаеу хъуыгъæм яхъыллæгъæхæу тхылъым тхылъыр ккæлыккæу къыхарагъæутыгъæхæ. Урыс-адыгæ зæфыштыккæхæмрæ адыгæхæм ятарихъæр яхъыллæгъæу тарихъ романым ишъуашæ илъæу мы аужырæ уахътæм анахъышлу атхыгъæхæр къызылæклæкыгъæр И. Мæшбашлæр ары. Ащ фæгъæхыгъæу А. Еутыхым, Н. Бæгъым, Ю. Цуекъом, П. Кошбаем тхылъ гъæшлæгонхæр атхыгъæхæ.

Адыгæхæм ятарихъ къæгъæ-

лъæгъогъæным Н. Къуекъом ипроизведениехæр литературæм ихæхъоныгъæклæ мæхъанæшхо зилæ зæфæхысыжъæхæу хъуыгъæхæ. Ащ даклоуи фольклорым итрадициехæу лъæпкъ психологиæмрæ лъæпкъ шæн-зеклуæклæхæмрæ къылотыкыгъæнхæмккæ амалыккæхæр къæзытыгъæхæр ахæмккæ лъыгъæккæтагъæхæ хъуыгъæ.

Хæзгъæуныфыккæм сшлоигъор Н. Къуекъомрæ М. Емыжымрæ художественнæ гупшысæным ишæпхæклæхæм зæрафæккæуагъæхæр ыккк ахæм ятворчествæ я 20 — 30-рæ илъæсхæм шылæгъæ авангардым ихудожественнæ гупшысаккæ иструктурнæ нæшæнæхæр шхъæихыгъæккæу къызæрæхæхъыхæр ары. Ахæр лъæпкъ фольклорнæ æстетикæмрæ джырæ философскæ гупшысæм ккæу къышхъæуахыгъæхæмрæ зæпхы-

къæмккæ, я 80 — 90-рæ илъæсхæм ялитературæ уахътæм къыгъæуцурæ лофыгъохæмрæ конфликхæмрæ реализмæм ыушæтыгъæ шапхæхæм атегъæпсыккыгъæу къæгъæлæгъогъæнхæр шлу-кæуеу пытагъæх ыккк творческæу зæфæшхъафæу гъæпсыгъæгъæхæ. Ахæм атеккыштыгъæх гъæшлæгонæу ыккк ямышлыккæу тхæхæрæ поэт ыккк прозаик пшлæ заулæу зитворчествæ иккккæ зæгъæушомбгъуыгъæу тыккызытегъушылæн тыгу хæлхæр. Ахæм яхъыллагъæу къæтломæ тшлоигъор дунаимрæ цыфымрæ ежъ идунæепллыккæ-еклопаккæ афызилæ, зыпкъ иуцогъæ писателъ «чъæпхыгъæхæр» ахæм мымаккæу зæрахæтхæр ары. Зæфæхысыжыгъæу къæплон зыхъуккæ, я 80 — 90-рæ илъæсхæм ядухонæ-æстетическæ лофхæм язытæт зыфæдагъæр апæрæ епллыгъо-еклопаккæм къызæрæпшлошлæ-

кыгъæн фае адыгæ литературæр цыфыгъæ-къæбзагъæм ишапхæхæм зæрашхъадæмыккыгъæр, Союзштыгъæм хахъæштыгъæ лъæпкъ литературæ «чъæпхыгъæхæм» зæрашхъуыгъæм фæдæу, масскултурæмрæ порно-беллетристикæмрæ адыгæ литературæм «къышхъæуагъæхæм». Арæуцтæу зыккæхъуыгъæ, енæгуагъæ, адыгæхæм яшæн-зеклуæклæ игъæпсыккæ, гузæхæшлæм ишлоигъоныгъæхæм шхъæихыгъæу якъæгъæлæгъон зыдарамыгъæхъæу, зылæжæным, шырытыным нахъ зæрарыгуагъæхæр арынккæ мæхъу. Нахъыпæм зæрæщытыгъæм епытыгъæм, интим зæфыштыккæхæр адыгæхæм ялитературæ нахъыбæу къышхъæлæгъæ хъуыгъæ плон лъæккыштыгъæ, ауми, порнокультурæм ифæмæбжыккæ ныбжыккæхæм къатырихъæ зæрæхъуыгъæри къæлогъæн фае.

ащ хæлхæр умыгъæчæныхæ, ижыбгъæхæмрæ имæшлотхъуабзæрæ шхъарытлупшы умышлæхæ, армырмæ, унæгу ккæтæу мафæ къæс лъæгъурæ дунаир зыфæдæр пшлæштæп. Джары шыпкъ зифæмæ-бжыккæ поэзиæ ныбжыккæм хæпшыккæу (нахъ маккæу прозæм) тæзыгъахъæрæ — ар «зæщыккæуыным ипоэзиæ, асимметриæм иæстетикæу фæшхъаф симметриæ шылæ зышхъырæ гупшысæмрæ ащ къыпкъырыккæмрæ къатырæ нæмыккæ зæдæгъæштæныгъæр къæзыгъæпсыхæрæ».

Гупшысæмрæ образымрæ яасимметриæ зæклæми апæ (Н. Къуе-

ЩЭШІЭ
Казбек

Адыгæ поэзиæм

жыгъæхæу япоэзиæ алæ къышхъæуагъæхæхæу постмодернизмæм хæхъагъæхæ. Зытæт шыпкъæмккæ, Н. Къуекъом адыгæ поэзиæм æстетикæмккæ гъогупæклæ шыпхыриштыгъ (усæхæмрæ поэмæхæмрæ зыдæт итхылъæу «Гум истафæхæр» ыккк ифилософскæ романхæр), ащ нæужым псынккæу ыккк зæгъæушомбгъуыгъæу ащ бæ зæхъоклыныгъæу шыхъоу ригъæжъагъæр — мотивхæр, гушылæр, псалъæр, усæм хæлъ гушылæм игъæпсыккæ. Ахæми афæшхъафæу Емыж Мулилæт, Ш. Къуикъом, М. Лыхасæм, Хъ. Хъурмæм, Хъунæго Саидæ, Гутлæ Саньет, Мамырыккæ Фатимæ ыккк нæмыккæми ятворчествæ гъæпсын ащ ккæуачлæ хилъхъагъ, мыш дæжыым нæпæрæ ккæшхъыгъæ поэзиæм инæшæнæ къодыæхæм зыдарамыгъæхъæу, ащ ихудожественнæ-æстетическæ гъуазæхæм ямæхъæнæ купккæрæ янæшæнæ унаехæмрæ къызыгурагъæлоштыгъæхæ нылæп.

Н. Къуекъом идраматургие («Псым ыхъырæ йуашхъ», «Сышъолъæу, сыжъуыгъæтыл-пыжъ» ыккк нæмыккæхæри) исимволическæ къæгъæлæгъуаккæ шылыгъæккæтагъæу хъуыгъæ Хъ. Хъурмæм, М. Емыжым, М. Лыхасæм ятворчествæ. Ар зыхæплæагъорæр текстыр бзæмккæ, структурнæ-композициæ лъæныкъомккæ нахъ шхъафитæу зæрæгъæпсыгъæр ыккк сюжетыр «плъæгъоу, зæхæпшлæу», «сценæм тетхæм япхыгъæу» зæрагъæпсыгъæр ары. Зæклæ ахæм яшлуагъæклæ, Б. Брехт къышхъæлæдзагъæу нæпæрæ театрæм къышхъæлæагъоу рагъæжъагъæм, нæпæрæ дунаир æлұхыгъæу, зæклæрычыгъæу зæрæгъæпсыгъæм иккæгъæлæгъон тидраматургхæр зæрæпылхæм ащ фишæгъæнхæккæ мæхъу. А тенденциæ я 80 — 90-рæ илъæсхæм Н. Къуекъом театрем пæе ытхæу ригъæжъагъæхæм къащылæгъогъагъ ыккк нæужым драматургие ныбжыккæм шлу-кæуеу зышхъæушомбгъуыгъæ.

Ккæу къæжъагъæм зæклæми зыдырагъæхыгъæп. Ащ фæшхъафæуи къыдæлътæгъæн фае лъæхъаным ифилософии ыккк имотив зæхæфыгъуаехæр зæхæзышлæнхæ ыккк къæзыгъæлæгъонхæ зылъæккыштыгъ художественнæ амалхæр зæклæми алæклæлæ плон зæрæмылъæккыштыр. Гухæккæ нахъ мышлæми, зытæт шып-

щтым фæдæу къызæрыккæу ыккк уемыхъырæхъышæжъынæу шытæп: сыдæ плæмæ, апæрæмккæ, лите-ратурæм ихæхъоныгъæклæ а лъæхъанæу общественнæ ыккк æстетическæ процессæмккæ ушъæгъæгъæм писателъ анахъыжъæхæри, гурыт ныбжыым итыхæри, ныбжыккæхæри шылажъæщтыгъæхæ, ятворчествæ ифæмæбжыккæм зæтырагъахъæзæ; ятло-нæрæмккæ, писателъ ныбжыккæхæм агуккæ нахъ аштæу, нахъ зæхæшлæрæ гъогупæхæм зæрæда-хъыхыхæрæ гъæнæфагъæу къæлæгъуагъ; яшæнæрæмккæ, адыгæ лъæпкъ художественнæ шыккæлæ-амалхæмккæ иккæрыккæу къызыгурагъæлогъæ тенденциæхæр реалистическæ принципхæу ллæшлæ-гъухæм ашхъушæтыгъæхæу, зæклæ художественнæ творчествæм зышлогъæшхо езыгъæккыгъæхæм яшхъыпкъæу «ажæхæхъæхæу» зышхъуыгъæм зæклæмккæи шæпхъæ шхъæлæу къæнæжъырæр шылæныгъæм ишыпкъагъæу лъæныкъо пчъæгъабæ хъурæр къызыгурыгъæлогъæныр ыккк къæгъæлæгъогъæныр ары; уемыхъырæхъышæжъынæу сыд фæдæрæ художественнæ лъыхъонхæмккæи зæфæдæ шыккæу ар шыт; япллæнæрæмккæ, тæ пшъæрылæу зыфæдæуцужыгъæм уахътæу тштагъæм илитературæнæ процесс зæрæпсауу къызыхæтфынæу къыдилътæрæп, тæ тигухæлъ писателъхæу зиталант анахъæу я 80 — 90-рæ илъæсхæм хæпшыккæу зыккызылузыхыгъæхæм яхудожественнæ лъыхъонхæм янæшæнæ унаехæр къæгъæлæгъогъæнхæр ары. Ауми, ишыккæлагъæу зышхъæлътæрæм тенденциæ шхъæлæхæм зафæдгъæзæуи къыхæккыштыгъæ.

Зæфæхысыжыгъæу къæплон зыхъуккæ, я 80 — 90-рæ илъæсхæм литературæм изытæт мары зыфæдагъæр: ихæхъоныгъæ зæтезылажæщтыгъæ лъæхъухæр зытæдзыжыгъæ имыфагъæми, а охътæ дæдæм ащ фæшл ишхъæлæгъæ духовнæ ыккк творческæ ккæуачлæхæр ишыпкъæу зæккæуагъæхæзæ, псынккæу зылæтынæм зыфигъæхъазырыштыгъ. Лъæпкъ ли-тературæм ихæхъоныгъæ социальнæ ыккк философскæ лъапсæу фæхъуыгъæхæр перестройкæмрæ нæфæлонымрæ яидеехæр ыккк я 90-рæ илъæсхæм реклоклæгъæхæ революционнæ хъуыгъæ-шлæгъæхæр арыхæ. Ащ даклоу хæгъæуныфы-

Литературæнæ процессым зышхъушомбгъоу ккæу къыхæхъагъæр фæшхъаф: ар къызышæжъагъæр Къуекъо Налбый итворчествæ ары, етланæ я 80 — 90-рæ илъæсхæм тхæштыгъæ поэтхæм ялæууж иллыккæхæм яшхъыпкъæу лъагъæклæтагъ. Зигу-гуу къæтшхъырæ авангардистскæ традициæхæу постмодернистскæ урыс литературæм, анахъæу я XX-рæ ллæшлæгъум иаужырæ плланæ иккæрыккæу къышæжъæжыгъæхæр ары. Ахæр адыгæ поэзиæм къызæрæхæхъагъæхæр урыс литературæмккæ арæп, лъæпкъ жæрыло-поэтическæ творчествæ, анахъæу ащ имифæ-эпическæ ыккк гипербола-метафорæ гъæпсыккæхæм яшъо-шæклæхæр алæ къырагъахъæхæзæ ыккк къызыгурагъæлохæзæ ары нахъыккæ.

Къуекъо Налбый илирикæ «къæхъулагъæр» критикæм мары къызæригъæлæгъорæ шыккæр: «Дунаир зылъуыгъæр тæ тынитлуккæ лъæгъурæ арæп, ар — фæшхъафæу гъæпсыгъæ», — джары Н. Къуекъом ило-зунг зыфæдæр. Ау поэтым аван-гард искусствæм ишæпхъæ къы-зæрыккæхæр — художественнæ дунаимрæ тинæрылæгъу дунаеу тыккæзыуцухъæрæмрæ зæрæзæ-фæшхъафхæр къин къытшы-мышъоу тæлæгъу зыфилæхæрæр къыккæлытыккæжъæхæрæп. Н. Къуекъом игерой зыхæт дунаир фæшхъаф шыпкъ — нахъ лужъоу зæхæлъ ыккк, зытæт шыпкъæм-ккæ, кубистхæм яассимметриæ-рæ футуристхæм ядунæе зæпы-рыгъæзагъæрæ анахы нахъ тхъа-мыккæлагъоу гъæпсыгъæ (гугъæ-плæ нæплæхъæу къæмышхъып-къæжыгъæхæр). Ауми, тæлхъа-плæу ашхъырæ еклопаккæхæмрæ къамайушыхъатыжъæу зæрыгуа-зæхæрæмрæ зæтефæ шыпкъæхæ. Адæ ащ реализмæм фæгъæхы-гъæу зыгорæ хæлæа? «Мафæ къæс, такыкк лæпчъ зæпы-мыоу Цыфыр ежъыр шып-къæм зызæригъæккæлæжы-штым пылæ,— джары Н. Къуекъом иреализмæу жъалы-мыгъæ, моуштыгъæу къаплæми хъуштыгъæ — мæшлæшхо зыхæ-лпыр, ежъæ стырыр къыхæ-тæкъоу, зынæзырæ зæхæзы-стыхъæрæ арæу зыфæдæр». «Ыккæу кыптыгъæу дунаир зæ-пырымыгъæз, нæрылæгъу гъу-чылуныхæу ыккк пæнæ папцлæхæу

къом ыуж) зилирикæ къыхæ-фагъæр Емыж Мулилæт ары, ащ ккæлыккæу а шыккæлæ-амалым нахъ автор ныбжыккæхæм ятворческæ лъыхъонхæм захи-ушомбгъоу ригъæжъагъ, мыш дæжыым тæлæшхъуагъæуи нæ-рылæгъоуи ахæм зыпарæккæи яплæгъуылæрæп зыгорæм ытхы-гъæм шысæ тырахызæ е шхъæ-ихыгъæ фæдæу атхыгъæу. Асим-метриæм ипоэтикерæ истили-стикæрæ ахæлæгъогъæшлу Хъ. Хъурмæм, С. Хъунагом, С. Гутлæм, Ф. Мамырыккæм, З. Хъаккунæ-Хъуажъым, Г. Аб-рæджым, нæмыккæи заулæми яапæ-рæ тхыгъæхæу къыхарагъæуты-гъæхæм. Ащ нахы нахъ пасæу урыс авангардым ипоэтиче-скæ практикæрæ иæстетикæрæ ыгъæфæдæхæу ригъæжъагъ Къ. Ккæсæбæжъым — поэзиæм зы-парæккæи епхъылæн, къышхъыгъæ-лъæгъон умылæккыштыгъæ пшлошлæу цыфхæм яшхъæлæ-псæу-ккæ, яшæн-зеклуæклæхæр, япсихологиæ ащ истихотворениехæм ахæлæагъо-хæ — ар зыфæдæ шыпкъæр ежъ-ыпæклæ хæти поэзиæккæ ымы-лътæагъæр поэзиæ зышхъыгъæгъæ В. В. Маяковскæр ары. Ауми, фæшхъаф поэтхæм (М. Пæрæ-ныкъом, Хъ. Андырхъуаеу) бæрæ къызæрыхъуылæштыгъæм фæдæу, Къ. Ккæсæбæжъым В. В. Мая-ковскæм ытхыгъæхæр къыккæлы-тыккæжыгъæхæп, сыдæ плæмæ ащ игерой адыгæ шыпкъæшæштыгъæ ары — зекло шыуым фæдæу ккæлæшху ыккк лъыблан, шлулæгъум зæ-лътыштагъæм фæдæу дахæ ыккк насыпшлу, хъулыфыгъæ шып-къæм фæдæу гушхо ыккк пагæ — ащ фæдæ героир зыми хæб-гъæккæлæн лъæккыштыгъæ. Джæш фæдæ къабзæу ипоэзиæ шыгушху ыккк шыпаг ежъ авторыри — сыдæ фæдæ идеологиæи, хæбзæ органи афæлорышлæрæп, тхылъ-еджæхæм яккæшыгъæ епллыккæ-еклопаккæи зæрафыштыгъæ фæ-шхъаф шыпкъ — ащ иккæс-пхъашæу ахæм ажæхæхъанæйр, шхъæихыгъæ шыпкъæу аклæнæ-ккæныр, пцлыусхæр, дæубæ-да-шхæхæр, джæш фæдæу цыфышхъо зытæзыштæхæу, цыф жабзæ зы-лулæхæу, ау цыфккæ лъытæнхæ умылæккыштыгъæр ары зыпарæи къызæримыгъæлыхæрæр. Ауми, ащ игерой — сыдигъокии зыгу-мыккæдырæ, ренæу ажæхæхъæрæ, хæти ыпашхъæ зышхъæ шызы-мыуфæрæ, сыдæ фæдæми, псæ зы-

пытэу, Ioфым зыгукIэ етыгъэ, гъэпсын Ioфым, творчествэм апылъ цIыф. Ауми, Къ. КIэсэбэжым мы аужырэ илъэс тIoкым адыгэ лирикэм хэушъхьафыкIыгъэ чIыпI щибутырэр, адыгэ литературэм шылажьэхэрэм ясатырэ ифэшшоэ чIыплэ щибигъ.

Я 80 — 90-рэ илъэсхэм ялэуж щыщ бзылъфыгъэ усаклохэр нахь макIэу шъхьаихыгъэ шыкIэм тетэу матхэ, ахэм нахь зызэтыралажэ. Ауми, ахэми цIыф зэфыщытыкIэхэу кызырэыклоу шымытхэм, гузэхэшлэ лъэшхэм якъэгъэлъэгъон щаухьэрэп, нэплэхыгъэ-нэпцI зекIокIэ-шыкIэхэр щагъэзыехэ-зэ, цIыфхэм яинтимнэ зэфыщытыкIэхэр мыгуштэгъуаджэу, мыгушыкIыгъоу, шIульгъуныгъэ шыпкъэм, къабзэм инурэхэм къагъэнэфэу, къагъэфабэу къа-

тет шыпкъэм фэдэу къагъэлъэгъон зерамылъэкIыштыр ары. «АвторыкIэхэр» гъогоу зэрыклохэрэр арымэ, реализмэмрэ щылэныгъэм ишъыпкъагъэрэ якъэгъэлъэгъонкIэ реализмэ лъэпкъэу художественнэ гупшысэным инэмькI принципхэр щамыгъэзыехэу, ахэм яамалхэри кызыфэгъэфедэгъэнхэри ащ кыдельпытэ. **«Спсэ шъэгъэ псыгъоу уахътэм хэшлагъ»** (Хъ. Хъурмэ), джыри ащ ытхыгъэхэу сатырэ заул: **«ЦIэу сильэплагъэхэр гомылу макъэхэу кыисфэнэжыгъэх»**, **«Шыпкъэм ипкъэоу сызпэ-кIотагъэри жьым рикIыкIыгъ»**. КIэу, зыгорэм фигдадэу, ау зыфэдэр лүкIэу поэтым зэфимыхысыжыгъэггор гъэнэфагъэу ыкIи нэрылъэгъоу ащ ихудожественнэ гупшысэ щыщы хъугъэ: **«Апчы зэхэ-**

шэхурэ щхыпцI нэпцыр ары альэгъурэр: **«Тыди щыс-лъэгъурэр лүпэщхы нэпцI»** (Хъ. Хъурмэ). НэмыкIэу къэплон зыхукIэ, дунаим, тыгъэм, природэм, мазэм, жъуагъохэм ямызакъоу, цIыф зэфыщытыкIэхэм, гузэхэшлэ лъэшхэм, гупшысэ куухэм ыкIи гулъытэ-шохэм ядунэе кызырэмыклохэр бэ хъухэу зэфэшъхьафых ыкIи земышъогухэу гъэпсыгъэх. Ауми, а дунэе зэфэшъхьаф пчъэгъабэм ахэбгъотэщтэп цыхъэшлэгъу нэпкъыхэу «кIочIэ мэхъаджэхэм», «къушъхъэ шIу-цIэхэм» (Н. Къуекъу) яфэмэбжымэу ЦIыфыр зэкIодылэрэм ащызыухъумэн зыпъэкIыштыр.

2

НыбжыкIэхэм ятворчествэ уасэ фишлы зыхукIэ, критикэм (адыгэ критикэми) «ахэм ащыщ пэпчэ еж ымэкъэ гъэ-

акIуачIэ кыхыштыгъэп. Адэ сьдэуштыр ар щыпэкIэкIыгъа Хъунэго Саидэ итворчествэ? Кызырэыкло фэд, ау ащ даклоуи лужоу зэхэлъ: хэбзэ гъэуцу-гъэхэм, къэгъагъэхэм ыкIи кIуачIэхэу ахэр зэхэзыульгъонхэ зыпъэкIыхэрэм апэшIуеклоу щылэныгъэр нахь гъэшлэгъонэу гъэпсыгъэ, общественнэ институтхэм анахыи нахь лъэш, гур пэрыоху горэхэм кызытэыралэ-жэн альэкIыштыт, ежыр шыпкъэм кыдихыгъэ теклоныгъэм ар ыгъэгъушлон, ыгъэгъушхон ыпъэкIыштыт, ау лъэш дэдэуи ыгу кIодын ыпъэкIыштыт. Дунаир гъунэнчъэу дэхэдэд, ау ащ даклоуи ар гушыкIыгъоу шъончэ ыкIи гур ыгъэцIыкIоу зэшъозэщизэу гъэпсыгъэ. Ары шъхьаекIэ, ар зыдэхъугъэр хэти ымышIэу бзэхыгъэ, жьым хэткIухьагъ, лүгъо-пщэс хъугъэ ыкIи джащ пае поэтессэр зыгъэгумэкIырэр дунаеу зыгъа-шлэ зыхуырэм, зэхэткIухьэрэм итеплэ земышъогухэм къаригъэгъэзэжыныу ары:

Къечъэбзэхэ нэфшъагъор Чэмыбжэм еулу.

Чэрэзы тIурысэр мысысэу Осэпс ехъыжыгъэм Ехъуапсэ.

БлэкIы нэфшъагъор

кIэракIэу,

КIым-сымым

зыримыгъэу кIыхъэу

Чэщым игъоу

ыпхъэнкIыхъэу,

Чэу пхэнджым

Игъуанэ дэплъыхъэзэ.

Ар зыфэбгъэдэн плъэкIыштыт уахътэр итетыгъо ыухыгъэу чэщыр зыщыкIырэр ыкIи мафэр кызыщыхьэрэр ары. Ауштыр уегупшысэным кыкIырэр поэтессэр кызытегушылэрэр кыбгъурымылоныр ары: мэхъанэ шъхьалэр — чэщым игъогуанэ ыухыгъэу текIы (нэфшъагъом блэ бзэгоу цакъэрэм иобраз ары гу зылытыгъатэрэр), уахътэм пэублакIэу фэхъугъэр кы-зэрэсыгъэр, ауми, а уахътэри шIушIэным фэбгъадэ зэрэмыхъуштыр ары. «Чэщым игъогухэр нэфшъагъом епхъэнкIыхъ» зыфилорэ гушылэхэми, ары пакIош, дунэякIэм уфэклон зэрэплъэкIыштыт гъогур къагъэлъагъорэп. Кыгурылогуай: дунаир зэрэгъэлсыгъэм дэгъуабэ зэрэхэлъыр, еж кыдыщылэ цIыфхэм ямызакъоу, нэфынэм хэхъэгъэным пае зэкIэ кыныгъохэр зыпшъэ дэзылъхъажыгъэ дунаими ащ «ыпси» акIышъо дагъоу илэхэри тыркъоу телхэри поэтессэм елъэгъух. ЦIыфыр шылэкIэ дэу зыхэтыр е фэшIыгъэ шылакIэр арэп поэтессэр кызытегушылэрэр — ренэу зэрэхъу хабзэу, цIыфэу модрэмрэ мыдрэмрэ, нэмыкIэу къэплон зыхъукIэ, шIункIымрэ нэфынэмрэ азыфагу итэу къанэрэр ары нахькIэ.

Ар творчествэмкIэ философии лъэчIэ шъхьалэу щытыгъ. Ащ гъэхъэгъэ шIулкаехэр кы-тынхэ фэягъэ. Кытыгъэх ыкIи. Сыда плэмэ, Iэгъуор зэбгъэ-зэкIымэ, ащ шылэр поэтессэм ылъэгъумэ шIоигъу, — «сIэу сщэигъэм макъэр Iэпэ-зы» (н. 7). Сыд ар зышIэн зыпъэкIыштыр? Iэ щэигъэр мэхъанитлоу кызыгурыбгъэлон плъэкIыштыт, щылэныгъэри ары: поэтессэр тинэрылъэгъу дунаир ары зыщыпсэурэр, ау щыл джащ фэдэу нэмыкI дунаеу еж поэтессэм зыфигъэпсыжыгъэр, ар ащ идунай, ащ

итхыгъэхэм яI ямышIыкIэ-гъэпсыкIэ, аужыпкъэм — ащ имэкъамэ: ащыгъум хэти гу лъитэгъагъэп щылэныгъэм фэгъэхыгъэ мэхъанэшхо зилэ гупшысэхэр кызыдэзыхыгъэ пшъэшъэжые цIыкIу поэзием кызырэхэхъагъэм. Мары шъукъадж мы сатырэхэм: **«Нэ-плъэгъур сIэгъуитлу ащыуалъэ-зэ, къэклорэ мафэм селъэ-бакъо, гъоткIо зырызэу сIэ-пэзы, Iэ щэигъэм макъэр кынысэ»**; **«КIо, нынэ, кIо, сикIал!»**, **«...синан...»**. ЫкIи акIэлыныкIуитIукIэ точкабэр кызышлэкIыгъэ гушылэхэр — **«...синан...»**, **«...сыд къя-плэIэна, синанэу синэнэж, зэкIэ мыщ кышчыгъу-щы-шлагъэхэм?»**. Мыщ дэжым нанэу хъун ыпъэкIыштыт ежым ие шыпкъэ нанэри (нэнэжыри), фэшъхьаф пстэухэу зэкIэри афэзыгъэгъухэу, гъунэнчъэу шIу зыпъэгъухэрэр нэнэшхохэри (ныри).

Тхылъеджэм гу лъытагъэп поэзием художник пшъхьапэ шылажьэу зэрэригъэжыагъэм, а художникым иапэрэ тхылъ цIыкIоу усэхэр зыдэтым щэхъу кызырэдимыгъэкIыгъэзэ: **«Си-усэ икьоу къэмылуи, мэкъэмэ нэпцI идагъоп»** («Осэ-псыц», н. 8); **«Усэ заулэу стхыгъэри нынэпIосхэм аплужыгъ. Ситхьапэ фыжы, гушылэм сыдечъажэ, еомэ-еозэ, зэгъасщхэмэ — зэгокIыжыгъэ сипсысэ нэфалэм фащжы»** (ардэдэм). Поэтессэр творчествэм икыныгъо-хэм, зылыхъурэ гушылэр кы-гъотыным пае зэпыригъэзагъэ «тысячи тонн словесной руды» (В. Маяковский). Гу лъымытэн плъэкIырэп усаклом игупшысэхэр куоу «зэрехыхэрэм» ыкIи чыжъэу зэрэпIыкIуатэхэрэм — ар кызытегушылэрэр фэшъхьаф дунай зыгъэлсыным, фэшъхьаф оред «моу шъэбэшъабоу, бэмэ рамьсхъабоу, бэм кIэмыдаоу оред» (ардэдэм) зы-усыным зыкIуачIэ езыхыплэгъэ поэтессэм кыныгъуае зэри-лъэгъурэр ары. НэмыкIэу къэплон зыхукIэ, «зэхъуцIэплэгъэ дунаир» щигъэзыеным ыкIи ежым «идунэякIэ ыгъэпсыным» пае поэтессэм ыкIуачIэ шъхьа-мысыжъэу мэбанэ. Дунэежыр щызыгъэзыерэ поэтессэу «кы-зыщетIысэхыштыт» дунаир кы-хэхыгъэным кынышхо тезы-лъагъорэр ары нахь нэрылъэгъоу тапашъхъэ кыиуорэр. Ащ фэгъэхыгъэу псалыр лъыбгъэ-кIотэн хъумэ, хэгъэунэфыкIы-гъэн фаеу ифэшъуаш **«Само-летым ычIэгъ»** зыфилорэ сти-хотворениер. Поэтессэр чыгу-жыр арэп джы зытесыр — ащ тебыбыкIы, ошъогум ибы-бэгъах, ау тыдэ кышчытIысыштыт а IэрышI планетэ цIыкIоу само-леткIэ заджэхэрэр? **«ТачIэгъы-кIэ чыгур гузажъоу чIэсыкIы, тачIэгъыкIэ къефэхырэ бгы-къумэ ныр ачIэладэ исабый стыгъэ машон кылуитхы-жыныу...»** **«ТачIэгъыкIэ ори хэта кыуажэрэр, сэри кы-сэмыжагъэмэ япчъэу зыми хэсымыпчъагъэм селупчъэп-чъэщт, сыхерэтхэж инэфалэ... ЦIыфым ригъэтынэу пчъэ зигъотыкIэ еухы ипчъэ, имылары благъэу кышчэхъу, Iуахыгъэ унэм ипчъэ сы-лъэхъу»** (н. 11 — 12).

(Джыри кыкIэлъыкIоуштыт).

инепэрэ лъапсэхэр

тхыхъанхэ, къагъэлъэгъонхэ, кыралотыкIынхэ альэкIы. Непэрэ бзылъфыгъэ поэзиер пштэмэ, Емыж Мулитэт фэдэу бзылъфыгъэм игузэхэшлэ къабзэ нахь дэгъоу, нахь гохъэу, нахь шъхъаихыгъэу кызылотыкIын зыпъэкIын къэгъотыгъуай. Ащ агу къелэты ыкIи егъэгъушхох поэтессэ нахь ныбжыкIэхэу, нахь опыт макIэ зылэкIэлъхэу, ау зипоэтичeskэ дунаеу зилэ ыкIи усэным фэкъулае хъугъэхэр, ахэм цIыфым игузэхэшлэ анахь куухэри, анахь лъэшхэри, зэфэшъхьафыби шыпкъагъэ хэлъэу кыралотыкIынхэ альэкIы. Зигугъу къэтшыхэрэр ыпшъэкIэ кышчытIогъэ тхакIэм рылэжьэхэрэр поэтессэхэу ыкIи прозаикхэу Хъунэго Саид, ГутIэ Саныет, МамырыкIо Фатим, Абредж Гильдэ, Хъакъунэ-Хъуажэ Зарем. Поэт ыкIи прозаик ныбжыкIэхэм, еж гу лъамытэу, атхыхэрэр арэуштыр хъугъэхэнкIи пшIэщтэп, ахэр непэрэ литературэм кIэщыгъо гъогупэу кышчехъагъэм хэмыгупшысыхъэгъэнхэки хъун, ауми, тичыхъэ телъэу къэтIон тлъэкIыштыр ахэм агукIэ, яхудожественнэ зэхэшIыкIыкIэ фэшъхьаф тхакIэм, кIэу джыри амыушэтыгъэм зызэрэфаку-дыигъэр ары, сыда плэмэ джы-рэ нэс, илъэсипшI пчъагъэм шыла-гъэм, цIыфхэм агурэ яакылрэ якIурэ гъогум писателъхэр те-зымыгъахъэщтыгъэхэм зыкIи фэдагъэпышъ ары.

Джыри зэ къэсэлэжы: непэрэ кIэщыгъо тхакIэм дегъэ-штэгъэным пае «блэкIыгъэр» икъу шыпкъэу щыгъэзыегъэ-ным поэтичeskэ творчествэм илофыгъохэр зэшIохыгъэнхэм фищэнхэу кысшIошIырэр, ау сицыхъэ пытэ зытелъыр идеологическэ эстетикэмрэ художе-ственнэ штампхэмрэ щамыгъэ-зыехэу, я 80 — 90-рэ илъэс-хэм (джы я XXI-рэ лэшIэгъоу тызыхэтым) япоэтхэмрэ писа-телъхэмрэ щылэкIэ-псэукIэр зы-

шъхъэшъхьагъэм фэдэу гупшысэхэр сапашъхъэ щызэ-бгырэтэкъух»; **«КъокIыплэу ошъочапэр къэзыгъэушэпIы-гъэм жъуагъохэр зырызэу ты-ришыпыкIыгъэх ыкIи уашъор жъогъончъэу къэнагъ»** (ГутIэ Саныет), **«Мафэм икIыхьагъэ уахътэр ары кызыгоутыгъэр. Пчыхъэм илоф кыдэхъугъ — тыгъэр ащ ыдырыгъ»** (Хъакъунэ-Хъуажэ Зарем) ыкIи нэмыкIхэри. ШысэкIэ къэдгъэ-лъэгъуагъэхэр стилистикэмрэ образхэмрэ арых ныIэп зыфэ-гъэхыгъэхэр, мы усаклохэмкIэ дунаир фэшъхьаф хъугъэу тIорэп, джыри хэтэгъэунэфыкIы — гушылэмрэ ащ ишъошэ гъэ-псыкIэхэмрэ афырылэ еклола-кIэхэу ахэм яусэ сатырэхэм ахэтлъагъохэрэм творчествэм имэхъэнэ купI лъапсэхэм афэ-зыщэхэрэ гъогукIэхэр чанэу пхырашых. АщкIэ ежыхэми нэмыкIхэми яшIошъхъуныгъэ агъэ-пытэзэ, «мо къэгъэзэгъум» ыкIыб нэмыкI дунай, нэмыкI гушIуагъох щылэхэр, ау ахэм уафэзыщэрэ гъогухэр кIугъуаех ыкIи ахэр джыри зыми пхы-рищыгъэхэп.

«АвторыкIэхэм» тинэрылъэгъу дунаимрэ ар космосэу, дунэе гъунэнчъэу кызырешIошIырэмрэ ныбжыкIэ густырыгъэ ахэ-лъэу ятворчествэ кышчегъэлъэгъоным гузэжъогъукIэ зэльпы-фежъагъэх, гъунэнчъэуи ар кы-зэлуахыгъ, зэкIэми ар зэфэ-дэу къадэмыхъугъэми, ауми, ахэм акIуачIэхэр «зы псыхъоу» зэхэлъэдэжыых. НыбжыкIэхэр фабэм пэгъушIуатэх, къагурэлэ ар егъэшIэрэу зэрэщымытыр, агъэфэбэным пае «чыгум IапIл ращэкIы, егупшысэх джыри зэ ар къекIокIымэ, зыгорэм ар ыукIыштыт», дэхагъэр шIу альэ-гъу, «ащ дунаир кыгъэнэжыын зэрымилъэкIыштыт» агу ыгъэ-узэу егупшысэх, ялахьыл-блэгъэ цIыфхэр кырагъэблагъэх, етIани тешыныхъэх агу къафы-зэлухыгъэу щымытэу, узыгъэ-

нэфагъэ иI, идунээеплъыкIэ шъхьафы» зэриорэм зэфагъэ хэлъэу плон плъэкIыштыт. Поэтхэу ыкIи прозаикхэу джы тыкызытегушылэхэрэр ныбжы-кIэжыхэп (къагъэшIагъэмкIи, ятворчествэкIи) ыкIи «ежыхэ-ри уахътэри зыфэдэхэр» зэхашлэ зыхъугъэр ащ лъыпытэу арэп, ари псынклэу къадэхъугъ плон плъэкIыштыт. Ахэр непэ ялэ хъугъэх, ау ащ фэшI гъогу кыныгъуае къакIун фаеу хъугъагъэ, творчeskэ лыхъо-ным хэтыхэзэ, кырамыдзэхэ-зэ, атхыхэрэр кыхыамыутыхэ-зэ, кыхыязымыгъэуштыгъэ-хэр зыфэягъэхэр гъунэнчъэу ахэр «ныбжыкIэхэм» къахэ-зыгъэнэжыхэмэ зышIоигъуагъэ-хэр ары. Атхырэ усэхэр ары-мэ, зы тхылъ зэдыдэтхэу, иинагъэкIэ зы печатнэ листым емыхъоу — поэтичeskэ «обой-мэу» ныбжыкIэхэм ялахьыгъо-щэу щытыгъ. Авторым ытхыхэ-рэр кыхыамыутыхэмэ, ащыгъум гъэнэфагъэу ипоэтичeskэ Iэпэ-лэсэныгъэ хигъэхъон ыпъэкIы-штыгъэп. Джарыба ренэу зэ-рэщытыгъэр, ауми, фэшъхьафэу хъоуи загъорэ кыхэкIыштыгъ. Автор зэфэшъхьафхэм атхы-гъэхэр зэхэугъоыгъэхэу зыдэт тхылъымкIэ писателъ ныбжы-кIэм «итхэкIэ амал» гъэунэфы-гъуай, сыда плэмэ литерату-рэм щылэжьэнэу гухэлъ зы-шыгъэм ытхыгъэхэр апарашIэу писателъхэм я Союз, ащ нэ-ужым партием ихэку комитет идеологиемкIэ иотдел «щыбзэм цакIагъэкIыштыгъ» (Кыыхау-ты хъуштыт! Уахътэ терэшI! Джы-ри Iоф дэрэшI!) «Алахьым ерэмид, литературэм щылэжьэн ыгу хэлъэу еж иеплъыкIэхэр, идеякIэхэр илэхэу ыкIи, зы-горэкIэ, партиемрэ къэралы-гъомрэ ягъоу димыштырэ зекIуакIэм дихыхырэ писателъ ныбжыкIэ кыкыокIыгъакъо-мэ...»

А къэугупшысыгъэ пэрыо-хъухэр зэпичынхэр зэкIэми

ДЗЮДО. ЕВРОПЭМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Европэм спортымкӀэ иклубхэм дзюдомкӀэ язэнэ-кьокъу Париж шыкӀуагъ. Адыгеим ихэшыпыкӀыгъэ командэ я 5-рэ чыплэр зэлукӀэгъухэм кьащыдыхыгъ. Тибэнаклохэр апэрэу ащ фэдэ зэнэкьокъухэм ахэлэжьагъэх.

Хульфыгъэ спортклуб 20, бзыльфыгъэ клуб 15 Париж шыкӀуагъ. Адыгэ кьэралыгъо университетым физкультурэмкӀэ ыкӀи дзюдомкӀэ и Институт идиректорэу Бгъошэ Айдэмыр, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Бэдждэ Вячеслав, Адыгэ Республикэм дзюдомкӀэ ихэшыпыкӀыгъэ командэ ит-ренер шхьалэу Бастэ Сэлымэ тиспортклубэу «Адыгеим» пэщэныгъэ дызэрахьагъ.

«АДЫГЕИР» анахь лъэшхэм ащыщ

Адыгэ Республикэм ибэнаклохэр Бельгием 5:0-у, Голландием 3:2-у атеклохи, купэу зыхэтхэм апэрэ чыплэр кьыщыдахыгъ. Пхъэдзым кьызэригъэлэ-гъуагъэм тетэу, тиспортсменхэр Европэм ичемпионэу Германием иклуб ыкӀагъэх, пчъагъэр 0:5-у бэнэгъур тшылахыгъ.

Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим, Европэм ячемпионхэр, яхэгъ-гъухэм ащымыщ спортсменхэр нэмыкӀ клубхэм ахэтыгъэх. «Ады-

геим» шыбэнагъэхэр тиреспубликэ чаплугъэхэр арых.

Германием апэрэ чыплэр кьы-дихыгъ, Франциер ятӀонэрэ хуьгъэ. «Динамо-Алания» Владикавказ, «Явара-Нева» С.-Петербург ящэнэрэ хуьгъэх. «Адыгеим» я 5-рэ чыплэр кьызэрэ-дихыгъэр гъэхъэгъэ инэу фэтэлэ-гъу. Клуб анахь дэгъуи 8-р ап-шээрэ купым хагъэхьагъ.

— Пэшлорыгъэш зэнэкьокъу-хэм тахэмылажьэу Европэм

иклубхэм якӀаух зэлукӀэгъухэм тащыбэнэнэу фитыныгъэ тилэ хуьгъэ, — кьелуатэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Бастэ Сэлымэ. — Клубэу «Адыгеим» ятфэнэрэ чыплэр кьызэрэ-дихыгъэм фэшӀ зэхэщаклохэр кьыфэгъушӀуагъэх. Ащ даклоу, тиспортсменхэм язэкъотыныгъэ, лэпылэгъу зэрэзэфэхъужьыхэрэр, адыгагъэ зэрэхъэзэ щысэ атеп-хынэу зэрэзеклоштыгъэхэр бэмэ агъэшӀэгъуагъ.

«Адыгеим» икапитанэу, Урысыем дзюдомкӀэ ичемпионэу

ШъэоцӀыкӀу Рустам ибэнакли, алырэгъум кьызытекӀыжьыкӀэ изекӀуакӀи зэхэщакломэ кьыхагъэ-щыгъэх, нарт шъаом шытхъур фалагъ.

Тибэнаклохэр гъогу техъанхэм фэшӀ лэпылэгъу кьафэхъугъэхэм афэразэх. Анахъэу гъэзетымкӀи «тхъауегъэпсэу» зэраложьы ашӀо-игъор Адыгэ Республикэм дзюдомкӀэ ифедерацие итхъаматэу, спортымкӀэ мастерэу Натхъо Инвер ары.

Сурэтым итыр: клубэу «Адыгеир».

ВОЛЕЙБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

ФиналныкӀом фэбанэ

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Ростов-Волей» Ростов-на-Дону — 3:0.

Тыгъэгъазэм и 21-м Мыекъуапэ щызэдешӀагъэх.

«Динамо-МГТУ» — «Ростов-Волей» — 3:0.

Тыгъэгъазэм и 22-м Мыекъуапэ щызэлукӀагъэх.

— Яблэнэрэ ешӀэгъухэр тыухыгъэх, яплӀэнэрэ чыплэм тышыл, — кьытфелуатэ «Динамо-МГТУ»-м итренер шхьалэу Павел Зборовскэм, — финалныкӀом тыхэфэным тыфэбанэ.

Тикомандэ икапитанэу Къошк РусӀан дэгъоу ешӀэ, тиспортсменхэм щысэ афэхъу. Зичэзыу ешӀэгъухэу «Динамо-МГТУ»-м илэштхэр Ставрополь краим 2014-рэ илъэсым щылэ мазэм и 11 — 12-м щыклоштых.

КЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

ТекӀоныгъэр жьым фагъадэ

— ТекӀоныгъэр жьым фэдэу зищыкӀэгъэ командэхэр бэ мэхъух, — кьытилуагъ Мыекъуапэ футболымкӀэ икӀымэфэ зэлухыгъэ зэнэкьокъу исудья шхьалэу Пэнэшъу Мыхъамодэ. — Финалым хэхъащтыр команди 4. Арышъ, пэшлорыгъэш зэлукӀэгъухэр аухыфэ зинасып кьы-хыщтыр кьэпшӀэштӀэп.

ЕшӀэгъухэр

СДЮСШОР — «Чыгушхъ» — 0:3, «ОшӀутен» — «Мыекъуапэ» — 1:2, «Урожай» — МГТУ — 3:2, «Шагъдый» — «Радуга» — 1:1.

«Кубань» Краснодар щешӀэщтыгъэ Рикардо «Мыекъуапэм» кьы-рагъэблэгъагъ, ар Бразилием щыщ. ТикӀалэ икомандэ нэмыкӀ футболистхэри аштӀэщтых. «Мыекъуапэм» кьыфэнагъэхэр ешӀэгъу кьыных. «Радугэм», «Шагъдым» алуӀэшт, нэмыкӀ командэхэм «загъэпытэшъ», ешӀэгъухэр нахь гъэшӀэгъон хуьщтых.

СДЮСШОР — «Чыгушхъ» — 0:3. КъэлапчӀэм лӀгуаор дэзы-дзагъэхэр: А. Кьонэ, В. Лучин — тӀогъогъо. «ОшӀутен» — «Мыекъуапэ» — 1:2. Рикардо, И. Суров — «Мыекъуапэ». В.

Мосян — «ОшӀутен». «Урожай» — МГТУ — 3:2. С. Ключихин — 2, И. Бырлов — «Урожай». Н. Рябиков, Д. Манцызов — МГТУ. «Шагъдый» — «Радуга» — 1:1, С. Веркашанский — «Радуга». И. Жегулин — «Шагъдый».

Чыплэхэр

1. «Урожай» — 15
2. «Шагъдый» — 10
3. «Мыекъуапэ» — 9
4. «Радуга» — 8
5. МГТУ — 7
6. «ОшӀутен» — 3
7. СДЮСШОР — 0.

ЯтӀонэрэ купыр

«Кавказ» — «Делотехника» — 6:0, «Спортмастер-2» — «Картонтара» — 1:1, «Герта» — «Квант» — 4:1, «Звезда» — «ОшӀутен-2» — 1:3, СОЦ —

Зэтэгъапшэх

Купэу «А»-р

1. «Кавказ» — 15
2. «Квант» — 11
3. УВД — 9
4. АГУ — 8
5. «Спортмастер-2» — 8
6. «Газпром» — 7
7. «Медик» — 4
8. ОФО — 3

9. «Делотехника» — 0. Купэу «Б»-р

1. «Спортмастер» — 18
2. «ОшӀутен-2» — 18
3. «Джокер» — 15
4. СОЦ
5. «Динамо» — 9
6. «Звезда» — 9
7. «Герта» — 4
8. «Фышт» — 3
9. «Квант» — 1
10. «Инфора» — 1.

Тыгъэгъазэм и 29-м зэлукӀэ-щтхэр

«Шагъдый» — «Урожай»
«Радуга» — «Мыекъуапэ»
МГТУ — СДЮСШОР
«ОшӀутен» — «Чыгушхъ».
Сурэтым итыр: Урожайир» МГТУ-м дешӀэ.

Зэхэзыщагъэр ыкӀи кьыдэзы-гъэкӀырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкӀэ ИофхэмкӀэ, лӀкӀыб кьэралхэм ащы-псэурэ тильэп-кьэгъухэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кьэбар жъугъэм иамал-хэмкӀэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыгъэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шхьалэм иапэрэ

гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшӀэдэкӀыжь зы-хырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкӀэ, телерадиокъэтын-хэмкӀэ ыкӀи зӀлы-лӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплӀэ гъӀоры-шӀанӀ, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4000

Индексхэр 52161 52162 Зак. 4117

Хэутыным узщыкӀэтхэнэу щыт уахъгъэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахъгъэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэщӀӀэкъо Саид

Редактор шхьалэм игуадзэр — пшӀэдэкӀыжь зы-хырэ секретарыр Хъурмэ Хъусен

НэкӀубгъор зыгъэхъазыры-гъэр ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.